

Brussel, 24 oktober 2023
(OR. en)

14280/23

POLMAR 53	MARE 23
POLGEN 145	JAI 1326
POLMIL 271	CSDP/PSDC 709
CYBER 245	CFSP/PESC 1404
HYBRID 71	ENV 1137
RELEX 1190	PECHE 443
COMAR 41	TRANS 422
MAR 125	PROCIV 70

RESULTAAT BESPREKINGEN

van: het secretariaat-generaal van de Raad
aan: het Comité van permanente vertegenwoordigers / de Raad

Betreft: Conclusies van de Raad over de herziene EU-strategie voor maritieme veiligheid en het bijbehorende actieplan

Voor de delegaties gaan hierbij de bovengenoemde conclusies van de Raad, de herziene EU-strategie voor maritieme veiligheid (EUSMV) en het bijbehorende actieplan, die op 24 oktober 2023 door de Raad (Algemene Zaken) zijn goedgekeurd.

CONCLUSIES VAN DE RAAD

over de herziene EU-strategie voor maritieme veiligheid en bijbehorend actieplan

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

HERINNEREND AAN:

- de strategie van de Europese Unie voor maritieme veiligheid van 24 juni 2014¹ en het eerste actieplan van 17 december 2014²;
- de conclusies van de Raad van 26 juni 2018 over de herziening van het actieplan voor de strategie van de Europese Unie voor maritieme veiligheid (EUSMV)³;
- de conclusies van de Raad van 22 juni 2021 over maritieme beveiliging⁴;
- Conclusies van de Raad over internationale oceaangovernance van 13 december 2022⁵;
- het strategisch kompas voor veiligheid en defensie – Voor een Europese Unie die haar burgers, waarden en belangen beschermt en bijdraagt aan de internationale vrede en veiligheid van 21 maart 2022⁶;
- de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger betreffende de actualisering van de strategie van de EU voor maritieme veiligheid en haar actieplan: "Een versterkte EU-strategie voor maritieme veiligheid voor evoluerende maritieme dreigingen" van 10 maart 2023⁷;

¹ Doc. 11205/14.

² Doc. 17002/14.

³ Doc. 10494/18.

⁴ Doc. 9946/21.

⁵ Doc. 15973/22.

⁶ Doc. 7371/22.

⁷ Doc. 7311/23 + ADD 1.

1. IS VERHEUGD OVER de herziene EU-strategie voor maritieme veiligheid en het bijbehorende actieplan (in bijlage dezes), die de maritieme veiligheidsstrategie van de EU uit 2014 en ook het herziene actieplan uit 2018 vervangen en uit de ervaringen daarmee putten. EUSMV en actieplan hebben tot doel de regionale en internationale rol van de EU te versterken en de toegang van de EU tot een steeds sterker betwist maritiem gebied verder te waarborgen, te meer gezien de gevolgen van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne;
2. HERINNERT ERAAN dat de EU-strategie voor maritieme veiligheid en het actieplan sinds 2014 het kader vormen voor de aanpak van uitdagingen op het vlak van maritieme veiligheid. De strategie heeft gezorgd voor nauwere samenwerking tussen civiele en militaire autoriteiten, met name in de vorm van informatie-uitwisseling, en bijgedragen tot een op regels gebaseerde governance op zee. Ook heeft de strategie de internationale samenwerking een impuls gegeven. Doel van de strategie is de autonomie van de EU te vergroten en haar beter in staat te stellen te reageren op de toenemende bedreigingen voor de maritieme veiligheid, en ook om het maritiem omgevingsbewustzijn in het algemeen te vergroten;
3. BENADRUKT dat de herziene EUSMV de EU het kader biedt voor verdere maatregelen ter bescherming van haar belangen op zee en haar burgers, waarden en economie, en dat die internationale regels en volledige naleving van internationale instrumenten bevordert, met name van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee (Unclos);
4. WIJST EROP dat het herziene EUSMV-actieplan zal worden uitgevoerd door de EU en haar lidstaten, overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden en in nauwe samenwerking met gelijkgestemde landen en organisaties;

5. VERZOEKT alle uitvoerende partijen, met name de lidstaten, de Commissie en de hoge vertegenwoordiger, om nauw met elkaar en in voorkomend geval met andere EU-organen en -agentschappen samen te werken bij de uitvoering van de strategie en het bijbehorende actieplan, daarbij voortbouwend op de resultaten van de EUSMV sinds 2014, en voorts om te zorgen voor samenhang met andere sectorale beleidsmaatregelen van de EU en gebruik te maken van relevante instrumenten en beleidsmaatregelen, volgens de algemene richtsnoeren van het strategisch kompas; BRENGT IN HERINNERING dat het actieplan regelmatig wordt geëvalueerd en indien nodig bijgewerkt;
6. DRINGT AAN op gerichte en regelmatige verslaglegging over de uitvoering van het actieplan, onder meer via de Groep maritieme vraagstukken - EUSMV, voor een soepelere uitwisseling van beste praktijken, ter vergroting van het bewustzijn over het onderwerp, om uitvoeringsactiviteiten een betere follow-up te geven, en om de vooruitgang te monitoren, bedreigingen en uitdagingen te beoordelen en eventuele lacunes aan te pakken;
7. VERZOEKT de Commissie en de hoge vertegenwoordiger om de Raad drie jaar na goedkeuring van de strategie door de Raad een gezamenlijk voortgangsverslag voor te leggen met bijdragen van de lidstaten.

Herziene EU-strategie voor maritieme veiligheid

I. INLEIDING

Maritieme veiligheid is van vitaal belang voor de Europese Unie (EU) en haar lidstaten.

De lidstaten van de EU vormen samen de grootste exclusieve economische zone ter wereld. De Europese economie is sterk afhankelijk van veilige en beveiligde oceanen: meer dan 80 % van de wereldhandel en ongeveer twee derde van de wereldwijde olie- en gasvoorziening wordt op zee gewonnen of over zee vervoerd¹ en tot 99 % van de wereldwijde gegevensstromen wordt doorgegeven via onderzeese kabels². Met het oog op een doeltreffende oceaangovernance, de bescherming van onze oceanen en zeebodems en de ontsluiting van het volledige potentieel van de duurzame blauwe economie³ moet het mondiale maritieme gebied veilig zijn.

De strategie van de Europese Unie voor maritieme veiligheid (EUSMV) en het actieplan⁴ vormen sinds 2014 het kader voor het aanpakken van uitdagingen inzake maritieme veiligheid. De strategie heeft gezorgd voor nauwere samenwerking tussen civiele en militaire autoriteiten, met name in de vorm van informatie-uitwisseling, en bijgedragen tot een op regels gebaseerde governance op zee. Ook heeft de strategie de internationale samenwerking een impuls gegeven. Ze heeft de autonomie en het vermogen van de EU om te reageren op bedreigingen van de maritieme veiligheid versterkt⁵.

Deze strategie bouwt voort op en vervangt de EUSMV 2014. Ze blijft gebaseerd op de beginselen van de EUSMV 2014: sectoroverschrijdende aanpak, functionele integriteit, eerbiediging van internationale regels – internationaal recht, mensenrechten en democratie en volledige naleving van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee (Unclos) – en maritiem multilateralisme.

¹ Doc. 10729/22.

² [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702557/IPOL_IDA\(2022\)702557_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2022/702557/IPOL_IDA(2022)702557_EN.pdf)

³ Doc. 8810/21.

⁴ Doc. 11205/14 en 10494/18.

⁵ Doc. 9946/21.

In deze strategie gaat bijzondere aandacht uit naar de Europese zee- en onderzeese bekkens, te weten de Atlantische Oceaan, de Oostzee, de Zwarte Zee, de Middellandse Zee, de Noordzee, de Noordelijke IJszee en de perifere gebieden⁶. Aangezien maritieme veiligheid in een deel van de wereld onvermijdelijk gevolgen heeft voor de rest van de wereld, hebben de belangen van de EU inzake maritieme veiligheid echter een wereldwijde invloed.

De EU speelt een steeds belangrijkere rol als mondiale verstrekker van maritieme veiligheid door het uitvoeren van haar eigen marineoperaties, zoals *Atalanta*⁷ en *Irini*⁸, het uitvoeren van het concept van gecoördineerde maritieme aanwezigheid (CMP)⁹, het bevorderen van het maritiem omgevingsbewustzijn en het samenwerken met een groot aantal externe partners. Daarnaast bieden de operationele systemen voor maritieme en grensbewaking van Copernicus, die worden uitgevoerd door het Europees Agentschap voor maritieme veiligheid (EMSA) en het Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex), observaties vanuit de ruimte in aanvulling op de navigatiediensten van Galileo-satellieten.

De algemene strategische omgeving ondergaat ingrijpende veranderingen. Gezien de klimaatcrisis en de milieuaantasting, de voortdurende ontwikkeling van verschillende vormen van illegale handel in en plundering van mariene rijkdommen, waaronder illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij (IOO-visserij), bedreigingen voor kritieke maritieme infrastructuur en de gevolgen van de illegale en ongerechtvaardigde militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne, moet de EU, als internationale veiligheidsverstrekker, meer maatregelen nemen.

⁶ Het maritieme gebied van de EU omvat de territoriale wateren, de exclusieve economische zones en de continentale platten van de lidstaten van de EU zoals gedefinieerd in Unclos, alsmede alle daarin bepaalde legale vormen van gebruik van de oceaan en de zeeën.

⁷ <https://eunavfor.eu/>

⁸ <https://www.operationirini.eu/>

⁹ Doc. 6256/22 en 6255/22.

Deze herziening van de EUSMV en van het bijbehorende actieplan, die gebaseerd is op het door de Europese Raad in maart 2022 goedgekeurde strategische kompas van de EU voor veiligheid en defensie¹⁰ en de gezamenlijke mededeling over maritieme veiligheid van maart 2023¹¹, is erop gericht de nieuwe uitdagingen aan te pakken. Ze biedt een kans om duurzame oplossingen aan te dragen voor problemen inzake maritieme veiligheid. Ze vormt ook een gelegenheid om de rol van de EU en haar lidstaten op internationaal niveau verder te versterken en de toegang van de EU tot een steeds meer omstreden maritiem gebied verder te waarborgen.

De herziene EUSMV biedt de EU een kader voor verdere maatregelen ter bescherming van haar belangen op zee, alsook ter bescherming van haar burgers, waarden en economie. Het doel is internationale vrede en veiligheid te bevorderen en het vrije handelsverkeer en de vrijheid van scheepvaart te beschermen, met inachtneming van het duurzaamheidsbeginsel en bescherming van de biodiversiteit. De EU en haar lidstaten zullen de herziene strategie overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden uitvoeren.

II. ZICH ONTWIKKELENDE EN TOENEMENDE BEDREIGINGEN VAN DE MARITIEME VEILIGHEID

Sinds de goedkeuring van de strategie van de Europese Unie voor maritieme veiligheid in 2014 is er veel veranderd in de mondiale geopolitieke context, waardoor nieuwe en verbeterde maatregelen nodig zijn. Uit de EU-dreigingsanalyse blijkt dat de EU wordt geconfronteerd met een toename van dreigingen en uitdagingen, ook in het maritieme domein¹². De strategische concurrentie om macht en middelen neemt toe. De dreigingen worden steeds complexer en gelaagder, waarbij sommige landen proberen de basisbeginselen van de op regels gebaseerde multilaterale orde opnieuw te definiëren, onder meer door schendingen van de nationale soevereiniteit en grenzen en andere revisionistische acties, zoals handelingen die een inbreuk vormen op de vrijheid van scheepvaart en maritieme vorderingen die in strijd zijn met het internationaal recht, met name Unclos. De ongerechtvaardigde en niet-uitgelokte militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne heeft opnieuw oorlog naar Europa gebracht. Dit heeft een grote verschuiving in de Europese strategische omgeving teweeggebracht, met negatieve spill-overs op de maritieme veiligheid en de Europese economie, met gevolgen voor de Europese burgers en bedrijven.

¹⁰ Strategisch kompas (doc. 7371/22).

¹¹ Doc. 7311/23 + ADD 1.

¹² De EU-dreigingsanalyse is een uitgebreide en op inlichtingen gebaseerde analyse van de diverse dreigingen en uitdagingen waarmee de EU wordt geconfronteerd of in de toekomst zou kunnen worden geconfronteerd. De analyse wordt regelmatig geactualiseerd en dient als achtergrondinformatie voor de ontwikkeling en uitvoering van het strategische kompas van de EU voor veiligheid en defensie.

De maritieme veiligheid staat in veel regio's onder druk, onder meer door territoriale en maritieme geschillen, concurrentie om natuurlijke hulpbronnen en bedreiging van de vrijheid van scheepvaart en van het recht van onschuldige doorvaart en doortocht. Dit veroorzaakt spanningen en instabiliteit in de zeebekkens rond de EU.

De druk op de maritieme veiligheid is ook wereldwijd, buiten de Europese zeebekkens, toegenomen, onder meer in de Golf van Guinee, de Golf van Aden, de Straat van Hormuz, de Straat van Malakka en de Zuid-Chinese Zee, wat nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen van de EU-lidstaten en die van hun partners. Sommige niet-EU-landen worden assertiever, versterken hun militaire vermogens op zee en nemen hun toevlucht tot unilaterale acties, waarbij ze onder meer geweld tegen andere landen gebruiken of dreigen te gebruiken. Het gaat hierbij onder meer om provocaties van en unilaterale acties tegen EU-lidstaten, en schendingen van soevereine rechten in strijd met het internationaal recht. Deze acties vormen een uitdaging voor de rechtsstaat en de op Unclos gebaseerde internationale orde.

De Indo-Pacifische regio, waar de EU ultraperifere gebieden (Indische Oceaan) en landen en gebieden overzee (Stille Oceaan) heeft, is uitgegroeid tot een gebied met intense geopolitieke concurrentie. Het machtsvertoon en de toenemende spanningen in regio's als de Zuid- en Oost-Chinese Zee en de Straat van Taiwan brengen de mondiale en Europese veiligheid en welvaart in gevaar. Voor het handhaven van de stabiliteit en veiligheid langs belangrijke scheepvaartroutes, zoals de Straat van Malakka en de Straat van Singapore, de Hoorn van Afrika en de Indische Oceaan, moeten de EU en haar lidstaten meer inspanningen leveren op het gebied van aanwezigheid, partnerschappen en samenwerkingsinitiatieven, overeenkomstig de EU-strategie voor samenwerking in de Indo-Pacifische regio.

Verwacht wordt dat klimaatverandering en mariene verontreiniging aanzienlijke en langdurige negatieve gevolgen zullen hebben voor de maritieme veiligheid. Hierbij kan het gaan om biodiversiteitsverlies, uitputting van visbestanden, overstromingen in kustgebieden en op eilanden, en het verlies van koraalriffen, mangroven en andere wetlands¹³. Het is van belang meer inzicht te verwerven in de wisselwerking tussen klimaatverandering en milieuaantasting in kust- en maritieme gebieden, en om zo veel mogelijk de gevolgen ervan voor de maritieme veiligheid te beperken, onder meer door middel van lopend en nieuw gericht onderzoek. Klimaatverandering en milieuaantasting werken risicoverhogend doordat ze instabiliteit en ongelijkheid vergroten en leiden tot meer grensoverschrijdende criminaliteit, piraterij en spanningen rond mariene rijkdommen. Dit vereist een nieuwe benadering waarmee de EU de samenleving klimaatbestendiger kan maken, de natuur kan beschermen en een einde kan maken aan de aantasting van de ecosystemen¹⁴. Anderzijds kunnen hiaten op het gebied van maritieme veiligheid leiden tot milieuschade, zoals belemmering van de toegang tot verontreinigde locaties, onttrekking van middelen aan milieubescherming of sabotage tegen maritieme infrastructuur. Daarnaast heeft de militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne verwoestende menselijke, economische, sociale en milieugevolgen gehad, waaronder verlies aan biodiversiteit.

¹³ IPCC SROCC (2019) en WGII-verslag, AR6 (2022).

¹⁴ Doc. 8219/20.

De aanvallen van 2022 op de Nord Stream-pijpleidingen in de Oostzee, de ongeoorloofde aanwezigheid rond kritieke maritieme infrastructuur in de Noordzee en de terugkerende cyberaanvallen op de maritieme infrastructuur, ook in het kader van hybride campagnes, vereisen dat de EU haar optreden versterkt en haar kritieke infrastructuur doeltreffender beschermt, met name door het ontwikkelen van innovatieve technologieën. Naarmate de maritieme sector een digitale transformatie ondergaat, zijn de complexiteit en de potentiële kwetsbaarheden ervan toegenomen. Kwaadwillenden maken steeds vaker gebruik van cybermiddelen, ook in het kader van hybride campagnes, tegen maritieme infrastructuur, waaronder onderzeese kabels en pijpleidingen, energiegerelateerde installaties, maar ook havens en schepen. In de aanbeveling van de Raad betreffende een Uniebrede gecoördineerde aanpak ter versterking van de weerbaarheid van kritieke infrastructuur¹⁵ wordt deze behoefte aan actie erkend. Daarnaast bevat de aanbeveling van de Commissie over Uniedoelstellingen inzake rampbestendigheid maatregelen die kunnen bijdragen tot een betere paraatheid van de EU en de lidstaten bij natuurrampen en door de mens veroorzaakte rampen, ook op zee¹⁶.

Bedreigingen en illegale activiteiten – zoals piraterij en gewapende overvallen op zee, irreguliere migratie, georganiseerde criminaliteit, waaronder migrantensmokkel en mensenhandel, wapen- en drugshandel, terrorisme, IOO-visserij, en andere illegale activiteiten, waaronder ongeoorloofde exploratie in de exclusieve economische zones en de continentale platten van EU-lidstaten, en risico's met betrekking tot niet-geëxplodeerde munitie (UXO)¹⁷ op zee – blijven evenzeer kritieke uitdagingen in meerdere regio's. Sommige kustgebieden en afgelegen gebieden van de EU zijn daarvoor bijzonder kwetsbaar. Sommige van deze illegale activiteiten worden in de hand gewerkt door een ontoereikende havenbeveiliging en een slecht maritiem omgevingsbewustzijn. Kwaadwillenden kunnen deze dreigingen en activiteiten ook combineren tot hybride dreigingen tegen de EU en haar lidstaten.

¹⁵ Doc. 2023/C 20/01, blz. 1.

¹⁶ Doc. 6259/23 en 2023/C 56/01, blz. 1.

¹⁷ Niet-geëxplodeerde munitie (UXO) omvat explosieve wapens (bommen, granaten, landmijnen, zeemijnen, clustermunitie en andere munitie) die niet zijn geëxplodeerd en nog steeds een detonatierisico vormen, soms tientallen jaren nadat ze zijn gebruikt of weggegooid.

III. EU-BELANGEN INZAKE MARITIEME VEILIGHEID

In het licht van de zich ontwikkelende bedreigingen van de maritieme veiligheid omvatten de fundamentele EU-belangen het volgende:

- waarborgen van de veiligheid van de Europese Unie, haar lidstaten, burgers en partners;
- bewaren van de vrede en stabiliteit in de wereld en het voor iedereen veilig en open houden van zeevaartroutes, die vrij zijn van dreigingen door statelijke en niet-statelijke actoren;
- handhaven van het internationaal recht, met name Unclos als het overkoepelende rechtskader voor alle activiteiten in de oceaan, en bevorderen van goede internationale oceaangovernance, onder meer door middel van regionale zeeverdragen;
- beschermen van de natuurlijke hulpbronnen en het mariene milieu en beheersen van de gevolgen van klimaatverandering en milieuaantasting voor de maritieme veiligheid;
- verbeteren van de weerbaarheid van kritieke entiteiten en van de beveiliging van netwerken en informatiesystemen;
- waarborgen van de veerkracht en de bescherming van kritieke maritieme infrastructuur (onshore en offshore)¹⁸, onder meer door het aanpakken van de risico's en bedreigingen in verband met de klimaatverandering en die welke voortvloeien uit directe buitenlandse investeringen;

¹⁸ Bijvoorbeeld onderzeese kabels en pijpleidingen, logistieke hubs (d.w.z. havens), installaties voor hernieuwbare offshore-energie, offshore-olie- en -gasolieplatforms enz.

- versterken van de veerkracht en de bescherming van logistieke hubs, d.w.z. havens, met inbegrip van het aanpakken van risico's in verband met corruptie en illegale activiteiten;
- beschermen van economische activiteiten op zee en aldus bijdragen tot een duurzame blauwe economie (zowel onshore als offshore);
- beschermen van de buitengrenzen van de EU en haar interne veiligheid, onder meer door mensenhandel en andere illegale activiteiten, waaronder terrorisme, aan te pakken;
- beschermen van de maritieme zones van de EU-lidstaten tegen illegale, ongeoorloofde exploratie- en booractiviteiten voor koolwaterstoffen;
- waarborgen van het vermogen om snel en doeltreffend op te treden in het maritieme gebied op basis van een aanpak in verschillende domeinen (d.w.z. land, lucht, cyberspace en kosmische ruimte);
- waarborgen van de veiligheid en de beveiliging van zeevarenden in overeenstemming met de vereisten van het Maritiem Arbeidsverdrag en andere relevante verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie.

IV. VERSTERKEN VAN DE EU-RESPONS

De herziene strategie voor maritieme veiligheid zal de bovengenoemde EU-belangen helpen beschermen tegen de zich ontwikkelende en toenemende bedreigingen van de maritieme veiligheid. Daartoe zal de EU haar optreden intensiveren in het kader van zes strategische doelstellingen:

1. intensiveren van activiteiten op zee;
2. samenwerken met partners;
3. het voortouw nemen op het gebied van maritiem omgevingsbewustzijn;
4. beheren van risico's en bedreigingen;
5. versterken van vermogens;
6. onderwijzen en opleiden.

De herziene EUSMV wordt uitgevoerd via een actieplan (zie bijlage) en in het kader van de geïntegreerde aanpak¹⁹. Ter uitvoering van de strategie zal de EU, samen met haar lidstaten, gebruikmaken van alle relevante civiele en militaire beleidsmaatregelen, instrumenten en hulpmiddelen, en het beleid en de activiteiten van alle bevoegde actoren op Europees, regionaal en nationaal niveau coördineren en daarbij zorgen voor meer synergie en complementariteit. De strategie bevordert ook een meer coherente betrokkenheid van de EU bij externe conflicten en crises ter verbetering van de veiligheid van de EU en haar burgers.

¹⁹ De "geïntegreerde aanpak van externe conflicten en crises" is gebaseerd op de integrale EU-strategie van 2016 en werd goedgekeurd bij de conclusies van de Raad van 2018 over de geïntegreerde aanpak van externe conflicten en crises (doc. 5413/18). Daarin wordt een kader vastgesteld voor een meer coherente en holistische aanpak door de EU van externe conflicten en crises en wordt de menselijke veiligheid bevorderd, waarmee ook de veiligheid van de EU en haar burgers wordt vergroot.

Het actieplan omvat acties die specifiek zijn voor ieder zeebekken rond de EU. Daarnaast moet bij acties in het kader van de EUSMV rekening worden gehouden met regionale EU-strategieën²⁰ en capaciteitsopbouwprogramma's, alsook met de samenwerking met partnerlanden. Tot slot moet de uitvoering van de EUSMV leiden tot een betere integratie van aspecten van maritieme veiligheid in alle desbetreffende regionale strategieën en initiatieven en macroregionale strategieën, waaronder met name die voor de zeebekkens rond de EU.

1. Intensiveren van activiteiten op zee

In het strategische kompas van de EU wordt opgeroepen tot verdere versterking van de inzet van de EU inzake maritieme veiligheid. Het regelmatig uitvoeren van operaties helpt om nieuwe crises te voorkomen en bestaande crises te beheersen. In het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB) wordt sinds 2008 in het westelijk deel van de Indische Oceaan operatie Atalanta uitgevoerd. Gezien de succesvolle resultaten is het mandaat van operatie Atalanta uitgebreid van de bestrijding van piraterij tot een bredere operatie voor maritieme veiligheid, waarbij ook het operatiegebied is uitgebreid tot het noordwestelijke deel van de Indische Oceaan en de banden en synergieën met de Europese maritieme bewustmakingsmissie in de Straat van Hormuz (EMASOH)²¹ werden versterkt. In het Middellandse Zeegebied heeft operatie Irini als primaire taak het VN-wapenembargo tegen Libië te handhaven. Dit is een rechtstreekse bijdrage van de EU aan vrede en stabiliteit in het Middellandse Zeegebied, waardoor de maritieme veiligheid wordt verbeterd. Overeenkomstig de geïntegreerde aanpak draagt de EU ook bij tot de verbetering van de maritieme veiligheid door middel van opleiding en capaciteitsopbouw voor partners via GVDB-missies, zoals de opleidingsmissie van de Europese Unie (EUTM), de missie van de Europese Unie voor de opbouw van capaciteit (EUCAP) in Somalië en de missie van de Europese Unie voor bijstandverlening inzake grensbeheer (EUBAM) in Libië, rekening houdend met de desbetreffende beleidslijnen en instrumenten, waaronder het miniconcept inzake grensbeheer en maritieme veiligheid.

²⁰ Zoals de brede strategie met Afrika (doc. 6703/20), de Strategie van de EU betreffende de Golf van Guinee (doc. 7671/14), de EU-strategie voor de Indo-Pacifische regio (doc. 11930/21), het EU-beleid voor de Noordpool (doc. 1287/21,) en de strategie voor de ultraperifere gebieden (doc. 8781/22).

²¹ <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/europe/news/article/european-maritime-awareness-in-the-soh-emasoh-political-statement-by-the>

In 2021 introduceerde de EU het nieuwe CMP-concept. Dit flexibele nieuwe instrument is bedoeld om de collectieve inzet van de EU inzake maritieme veiligheid te stimuleren door optimaal gebruik te maken van de marinemiddelen van de lidstaten op gebieden die van strategisch belang zijn voor de EU. In dit verband moet de EU haar steun voor de bestrijding van onwettige en ongeoorloofde activiteiten op zee, waaronder mensenhandel, drugshandel, piraterij en IOO-visserij, opvoeren. Op basis van de ervaring die is opgedaan met de uitvoering van het CMP-concept in de Golf van Guinee en zodra voldoende ervaring is opgedaan in het noordwestelijke deel van de Indische Oceaan (ook in de Rode Zee), kan de EU nieuwe maritieme gebieden van belang overwegen waar dit concept kan worden toegepast. Het tot stand brengen van nieuwe maritieme gebieden van belang zou het omgevingsbewustzijn, de partnerschappen en de strategische cultuur van de EU als speler op het gebied van maritieme veiligheid vergroten.

In het strategische kompas van de EU wordt ook gewezen op het belang van paraatheid en interoperabiliteit tussen de marines van de EU-lidstaten en wordt de EU opgeroepen op alle gebieden levensechte oefeningen te houden. De EU zal daarom starten met jaarlijkse maritieme-veiligheidsoefeningen met marinemiddelen²² om de paraatheid te vergroten, de interoperabiliteit te bevorderen en de veranderende bedreigingen van de maritieme veiligheid aan te pakken.

De EU heeft samenwerking tussen het Europees Bureau voor visserijcontrole (EFCA), EMSA en Frontex via de tripartiete werkafspraken tot stand gebracht ter ondersteuning van de nationale kustwachtautoriteiten.

²² Oefeningen waarbij de marines en de maritieme-veiligheidsautoriteiten van zoveel mogelijk lidstaten worden betrokken om de paraatheid voor en het reactievermogen op traditionele, nieuwe en opkomende risico's en dreigingen te vergroten.

EFCA voert gezamenlijke inzetplannen betreffende monitoring, controle en bewaking van de visserij uit ter coördinatie van de lidstaten in alle zeebekkens rond de EU, met inbegrip van de internationale wateren in de Noord-Atlantische Oceaan en de Middellandse Zee.

EMSA helpt de Commissie bij de uitvoering van maritieme-veiligheidsinspecties in havens, havenfaciliteiten en schepen in de EU en onderzoekt hoe de maritieme veiligheid kan worden verbeterd op gebieden als passagiersschepen of cyberbeveiliging. Overeenkomstig de strategische richtsnoeren voor het Europees geïntegreerd grensbeheer²³ moet het bewakingssysteem in staat zijn alle vaartuigen die in de territoriale wateren aankomen op te sporen, te identificeren en, indien nodig, te onderscheppen, en bij te dragen tot het beschermen en redden van levens op zee in alle weersomstandigheden. De lidstaten moeten optimaal gebruikmaken van de door Frontex geboden bewakingscapaciteit ter verbetering van de nationale capaciteit en het algemene omgevingsbewustzijn.

Frontex voert gezamenlijke operaties uit zoals Indalo, Themis en Poseidon om de buitengrenzen van de EU te controleren teneinde irreguliere migratie aan te pakken, grensoverschrijdende criminaliteit te bestrijden en de Europese samenwerking op het gebied van kustwachttaken, waaronder opsporing en redding, te versterken.

EFCA, EMSA en Frontex voeren multifunctionele maritieme operaties uit om grensoverschrijdende criminaliteit, waaronder migrantensmokkel en mensenhandel, te bestrijden, mariene verontreiniging en illegale visserij op te sporen en andere bewakingstaken in meerdere zeebekkens rond de EU uit te voeren. De EU moet deze belangrijke multifunctionele operaties verder ontwikkelen.

²³ Doc. 9528/22.

De belangrijkste EU-acties²⁴ in deze strategie om de activiteiten op zee te intensiveren, zijn:

- organiseren van maritieme-veiligheidsoefeningen, met inbegrip van jaarlijkse marineoefeningen met de marines en kustwachten van de lidstaten²⁵;
- versterken van de bestaande marineoperaties van de EU (Atalanta en Irini) met marine- en luchtmiddelen tot de niveaus die in hun gezamenlijke programma's van eisen zijn vermeld;
- nagaan of er nieuwe maritieme gebieden van belang zijn waar uitvoering kan worden gegeven aan het CMP-concept, op basis van de opgedane ervaring en van voorstellen van de Europese Dienst voor extern optreden;
- intensiveren van de strijd tegen onwettige en ongeoorloofde activiteiten op zee, met inbegrip van drugshandel, in de maritieme gebieden van belang;
- handhaven en versterken van de maritieme-veiligheidsinspecties in de EU en aanpakken van cyberbeveiliging en beveiliging van passagiersschepen;
- intensiveren van de samenwerking op EU-niveau inzake kustwachttaken door bevordering van de ontwikkeling van multifunctionele maritieme operaties in meerdere zeebekkens rond de EU.

²⁴ De belangrijkste EU-acties die onder elk van de zes specifieke doelstellingen zijn vermeld, vormen een samenvatting van prominente elementen van acties die in het actieplan in detail worden gepresenteerd.

²⁵ Strategisch kompas (doc. 7371/22).

2. Samenwerken met partners

De EU heeft reeds betrekkingen en synergieën op het gebied van maritieme veiligheid tot stand gebracht met multilaterale en regionale organisaties op mondiaal en regionaal niveau (bv. met de Verenigde Naties (VN), waaronder het Bureau van de Verenigde Naties voor drugs- en misdaadbestrijding (UNODC) en de Internationale Maritieme Organisatie van de Verenigde Naties (IMO), de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO), de Afrikaanse Unie (AU) en de Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten (Asean)²⁶) en met verschillende derde landen.

De EU en haar lidstaten hebben ook internationale samenwerking ontwikkeld door middel van bilaterale dialogen, havenaanlopen en levensechte oefeningen, met name in de Indo-Pacifische regio, bv. met Australië, Japan, India, Indonesië, de Republiek Korea, Oman en Singapore. In het kader van de operaties Atalanta en Irini wordt deelgenomen aan mechanismen voor het delen van bewustzijn en voor multilaterale betrokkenheid, met inbegrip van Shade-conferenties (Shared Awareness and Deconfliction – gedeeld bewustzijn en deconflictering). De Europese Unie verleent ook aanzienlijke steun voor maritieme veiligheid in het kader van haar ontwikkelings-samenwerking, humanitaire hulp en steunmaatregelen voor buitenlands beleid.

²⁶ Maritieme veiligheid is al geruime tijd een gedeelde prioriteit voor zowel de EU als de Asean. De samenwerking tussen de twee regio's is gericht op het aanpakken van transnationale maritieme dreigingen zoals piraterij, smokkel, illegale immigratie, rampenrisico's en de gevolgen van verontreiniging en klimaatverandering. De Europese Unie steunt het door de Asean geleide proces tot vaststelling van een doeltreffende en substantiële gedragscode in de Zuid-Chinese Zee, die volledig in overeenstemming is met het Unclos en de belangen van derden niet schaadt.

In het westelijk deel van de Indische Oceaan steunt de EU een regionale maritieme architectuur op basis van de informatiefusie- en operatiecentra op Madagaskar en de Seychellen en de gedragscode van Djibouti betreffende de bestrijding van piraterij en gewapende overvallen op schepen in het westelijk deel van de Indische Oceaan en de Golf van Aden²⁷.

Evenzo steunt de EU in de Golf van Guinee, waar het CMP-concept met succes is toegepast, regionale organisaties en kuststaten bij het uitvoeren van hun maritieme-veiligheidsstrategieën, het versterken van maritieme rechtshandhaving en justitie, het verbeteren van de beveiliging en veiligheid van havens, en het aanpakken van andere kwesties die van bijzonder belang zijn voor kuststaten, namelijk IOO-visserij²⁸. De EU zal in het kader van de Yaoundé-architectuur²⁹ het maritiem omgevingsbewustzijn en het delen van informatie, met inbegrip van satellietinformatie, blijven vergroten. In de ruimere Atlantische Oceaan steunt de EU de strijd tegen illegale activiteiten in samenwerking met partners, met name de strijd tegen drugshandel.

²⁷ Maritieme veiligheid in oostelijk en zuidelijk Afrika en de Indische Oceaan (MASE), programma voor havenbeveiliging en veiligheid van de scheepvaart, regionaal programma voor maritieme veiligheid in het Rode Zeegebied en Crimario.

²⁸ PESCAO-project met deelname van het EFCA.

²⁹ Swaims-, Passmar- en GoGIN-acties.

In een moeilijke geopolitieke context moet de EU de samenwerking met partners in haar nabuurschap en in andere strategisch belangrijke maritieme gebieden intensiveren. Dit is met name van belang in het licht van de militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne. De EU zal haar beproefde, wederzijds versterkende en voordelige samenwerking met de NAVO op het gebied van maritieme veiligheid intensiveren, voortbouwend op de tot dusver behaalde resultaten in het kader van de uitvoering van de gemeenschappelijke reeks voorstellen die door de Raad van de Europese Unie en de Noord-Atlantische Raad op 6 december 2016 en 5 december 2017 is goedgekeurd, in overeenstemming met de derde gezamenlijke verklaring over de samenwerking tussen de EU en de NAVO van januari 2023 en met volledige inachtneming van de beginselen van wederzijdse openheid en transparantie, wederkerigheid en inclusiviteit, alsmede van de beslissingsautonomie van beide organisaties. Een sterkere en slagvaardigere EU op het gebied van veiligheid en defensie zal een positieve bijdrage leveren aan de wereldwijde en trans-Atlantische veiligheid en vormt een aanvulling op de NAVO, die, voor de staten die er lid van zijn, het fundament van hun collectieve defensie blijft. In de Indo-Pacifische regio moet de EU de uitwisseling van ervaringen met partners inzake maritieme veiligheid opvoeren door middel van het Esiwa-project (Enhancing Security Cooperation in and with Asia – Versterking van de veiligheidssamenwerking in en met Azië) en bilaterale dialogen, en door te streven naar toekenning van de status van waarnemer ("dialogopartner") in de IORA (Indian Ocean Rim Association – Associatie van landen gelegen aan de Indische Oceaan). De EU moet ook zorgen voor meer samenwerking met gelijkgestemde landen en organisaties, waaronder internationale en regionale fora voor maritieme aangelegenheden.

De belangrijkste EU-acties op het gebied van internationale samenwerking in deze strategie zijn:

- aanmoedigen van de ondertekening en ratificatie van internationale instrumenten op het gebied van maritieme veiligheid, met name Unclos, en bevorderen van de naleving, en het delen van beste praktijken met partners, bij de uitvoering van internationaal recht dat relevant is voor maritieme veiligheid, in relevante fora;
- verder intensiveren van de samenwerking tussen personeelsleden van de EU en de NAVO op het gebied van maritieme veiligheid om alle kwesties van wederzijds belang op dit gebied te bestrijken, voortbouwend op de drie gezamenlijke verklaringen van 2016, 2018 en 2023, met inbegrip van het versterken van de operationele samenwerking om samenhang te waarborgen, onze gezamenlijke werkzaamheden ter verbetering van de maritieme veiligheid te verdiepen en onnodige overlappingsen te vermijden;
- verdiepen van de samenwerking met derde landen op het gebied van maritieme veiligheid, voortbouwend op bestaande instrumenten en initiatieven, waaronder het uitvoeren van acties voor informatie-uitwisseling en capaciteitsopbouw, met kuststaten in de zeebekkens rond de EU, onder meer in de Westelijke Balkan, alsook in het oostelijke en zuidelijke nabuurschap;
- uitvoeren van gezamenlijke maritieme-veiligheidsoefeningen met partners ter vergroting van de interoperabiliteit, naast frequentere havenaanlopen en patrouilles in de EU, met name in de Indo-Pacifische regio, overeenkomstig het strategisch kompas;

- inzetten van EU-verbindingfunctionarissen in fusiecentra voor maritieme informatie³⁰ in maritieme gebieden van belang ter bevordering van informatie-uitwisseling en samenwerking, onder meer inzake rechtshandhaving, justitie en binnenlandse zaken, tussen de EU en haar partners en, in voorkomend geval, beoordelen van de haalbaarheid van een rechtstreekse verbinding tussen deze fusiecentra en relevante maritieme-bewakingssystemen van de EU;
- streven naar de status van dialoogpartner voor de EU in de IORA ter versterking van de rol van de EU als partner op het gebied van maritieme veiligheid in de regio;
- bevorderen van de internationale samenwerking inzake informatie-uitwisseling en de bewaking van kritieke maritieme infrastructuur, met inbegrip van onderzeese kabels en pijpleidingen³¹, alsmede op het gebied van de beveiliging van schepen en havens³², met name in de zeebekkens rond de EU.

³⁰ Fusiecentra voor maritieme informatie zijn nationale of regionale entiteiten die informatie verzamelen ter vergroting van het maritiem omgevingsbewustzijn in een bepaald geografisch gebied. In 2022 heeft de EU haar eerste verbindingfunctionaris ingezet bij het Information Fusion Centre in Singapore.

³¹ Overeenkomstig de aanbeveling van de Raad 2023/C 20/01 betreffende een Uniebrede gecoördineerde aanpak om de weerbaarheid van kritieke infrastructuur te versterken.

³² In overeenstemming met de internationale code voor de beveiliging van schepen en havenfaciliteiten (<https://www.imo.org/en/OurWork/Security/Pages/SOLAS-XI-2%20ISPS%20Code.aspx>).

3. Het voortouw nemen op het gebied van maritiem omgevingsbewustzijn

Maritiem omgevingsbewustzijn is het effectieve inzicht in activiteiten die verband houden met de maritieme omgeving en die gevolgen kunnen hebben voor de beveiliging, de veiligheid, de economie of het milieu van de EU en haar lidstaten. Op basis van duidelijk omschreven gebruikersbehoeften en -rechten helpt het de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor monitoring- en bewakingsactiviteiten, op alomvattende wijze bij het voorkomen en beheren van dergelijke situaties, gebeurtenissen en acties met betrekking tot het maritieme gebied van de EU.

Goed maritiem omgevingsbewustzijn is van essentieel belang om ervoor te zorgen dat de bevoegde autoriteiten snel de groeiende en evoluerende dreigingen voor de EU kunnen opsporen en er doeltreffend op kunnen reageren. De EU zal het voortouw nemen op het gebied van maritiem omgevingsbewustzijn door de verzameling van informatie en de uitwisseling ervan tussen de verschillende maritieme sectoren³³ te verbeteren en de uitwisseling van informatie tussen de lidstaten te vergemakkelijken, zodat een beter maritiem beeld wordt verkregen. Op internationaal niveau zal de EU haar werkzaamheden ter versterking van de capaciteit van de partnerlanden op het gebied van maritiem omgevingsbewustzijn voortzetten door informatie-uitwisseling en capaciteitsopbouw, met name in de Golf van Guinee en in de Indo-Pacifische regio.

Sinds 2014 hebben de EU en haar lidstaten aanzienlijke vooruitgang geboekt bij het verwerven en uitwisselen van informatie met betrekking tot het maritieme gebied door het ontwikkelen en koppelen van sectorspecifieke systemen die worden gebruikt door de verschillende autoriteiten die betrokken zijn bij maritieme bewaking³⁴. De EU heeft met name de gemeenschappelijke gegevensuitwisselingsstructuur (Common Information Sharing Environment – CISE)³⁵ ontwikkeld. Op basis van vrijwillige deelname zal de CISE de realtime informatie-uitwisseling tussen de verschillende autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor kustwachttaken, waaronder de militaire autoriteiten, vergemakkelijken door de betrokken autoriteiten binnen en tussen de lidstaten met elkaar verbinden. Op basis van het onderzoeksproject EU-CISE2020 startte de Commissie in april 2019 de overgangsfase van CISE, waarbij zij de coördinatie toevertrouwde aan EMSA, in nauwe samenwerking met de lidstaten³⁶. Voortbouwend op de overgangsfase is de Commissie voornemens de operationele fase in 2024 te starten met de steun van EMSA.

³³ De maritieme sectoren omvatten veiligheid en beveiliging van het zeevervoer, visserijcontrole, paraatheid voor en respons op mariene verontreiniging, bescherming van het mariene milieu, douane, grenscontrole, algemene rechtshandhaving en defensie.

³⁴ Bv. Eurosur en SafeSeaNet (operationele systemen op EU-niveau).

³⁵ Doc. 9946/21.

³⁶ Doc. 11990/19.

Wat defensie betreft, is het door het Europees Defensieagentschap (EDA) gesteunde project voor maritieme bewaking (Marsur) ontworpen om de marines van de bijdragende lidstaten in staat te stellen operationele maritieme informatie en diensten uit te wisselen. Marsur biedt een operationele meerwaarde, zoals blijkt uit het feit dat de EU-lidstaten hebben gekozen het te gebruiken voor de tenuitvoerlegging van het CMP-concept in de Golf van Guinee en in het noordwestelijk deel van de Indische Oceaan. Het EDA en de deelnemende lidstaten werken momenteel aan de versterking van Marsur door middel van een specifiek programma. In overeenstemming met het strategisch kompas, waarin de EU wordt opgeroepen haar op inlichtingen gebaseerde omgevingsbewustzijn en vermogens te versterken, moet de EU ten volle gebruikmaken van alle geavanceerde vermogens voor maritieme bewaking (bv. drones, patrouillevliegtuigen, satellieten en opkomende disruptieve technologieën). Operatie Atalanta is, via het centrum voor maritieme beveiliging – Hoorn van Afrika (Maritime Security Centre for the Horn of Africa – MSC-HoA), betrokken bij maritiem omgevingsbewustzijn in nauwe samenwerking met de scheepvaartsector. Het ruimtevaartprogramma van de EU kan via zijn componenten zoals Copernicus, Galileo en IRIS³⁷ rechtstreeks bijdragen tot het vergroten van het maritiem omgevingsbewustzijn. Het Satellietcentrum van de EU (EU SatCen) is ook betrokken bij het maritiem omgevingsbewustzijn via zijn werkzaamheden met de gezamenlijke capaciteit op het gebied van inlichtingenanalyse van de EU, met de Commissie op het gebied van Galileo/Copernicus en via zijn deelname aan CISE en Marsur. In dat verband zijn de veerkracht en de veiligheid van relevante ruimtemiddelen van cruciaal belang ter waarborging van de continuïteit van de diensten.

Naast de desbetreffende werkzaamheden van EFCA, EMSA en Frontex in het kader van de tripartiete werkafspraken, kunnen het Europees forum voor kustwachttaken en het Mediterrane Forum voor kustwachtfuncties bijdragen tot het vergroten van het maritiem omgevingsbewustzijn en de operationele samenwerking door middel van uitwisseling van beste praktijken.

³⁷ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/welcome-iris2-infrastructure-resilience-interconnectivity-and-security-satellite-2022-11-17_en

Bij rampen of ongevallen en wanneer de nationale capaciteit ontoereikend is, kunnen de EU-lidstaten en derde landen het Uniemechanisme voor civiele bescherming in werking stellen³⁸. Via het Coördinatiecentrum voor respons in noodsituaties³⁹ kunnen zij verzoeken om hulp, deskundigheid of een analyse van de situatie.

De EU draagt ook bij aan de versterking van het maritiem omgevingsbewustzijn op internationaal niveau door het uitvoeren van specifieke initiatieven voor capaciteitsopbouw op het gebied van ontwikkelingssamenwerking. In het kader van het Crimario-project (Critical Maritime Routes in the Indo-Pacific – kritieke zeeroutes in de Indo-Pacifische Oceaan)⁴⁰ zijn specifieke instrumenten ontwikkeld⁴¹ met het oog op het verbeteren van het maritiem omgevingsbewustzijn en het versterken van de samenwerking met en tussen regionale partners. Dit is in overeenstemming met de bredere inzet van de EU inzake veiligheid en defensie in de Indo-Pacifische regio. In dezelfde geest is in het kader van het GoGIN-project (Gulf of Guinea Interregional Network – Interregionaal netwerk in de Golf van Guinee)⁴² het Yaris-platform ontwikkeld, een instrument voor informatie-uitwisseling ter ondersteuning van de "Yaoundé-architectuur".

De belangrijkste EU-acties op het gebied van maritiem omgevingsbewustzijn in deze strategie zijn:

- ervoor zorgen dat CISE tegen medio 2024 operationeel wordt, waardoor de veilige en gestructureerde uitwisseling van gerubriceerde en niet-gerubriceerde informatie tussen autoriteiten uit verschillende (civiele en militaire) maritieme-bewakingssectoren mogelijk wordt;

³⁸ [EU-mechanisme voor civiele bescherming \(rescEU\)](#).

³⁹ [Coördinatiecentrum voor respons in noodsituaties \(ERCC\) \(europa.eu\)](#).

⁴⁰ De Europese Commissie verleent Crimario tussen 2015 en 2025 23 miljoen EUR aan financiële steun.

⁴¹ De Ioris- en de Share.it-platforms.

⁴² De financiële steun van de Europese Commissie voor GoGIN bedraagt 11,5 miljoen EUR (2016-2023) en voor GoGIN II 5 miljoen EUR (2023-2025).

- versterken van Marsur door het opzetten van een specifiek programma via het EDA en versterken van de banden tussen Marsur en CISE;
- gebruikmaken van de investeringen in het kader van het EU-ruimtevaartbeleid en verder gebruikmaken van de via Copernicus beschikbare capaciteit op het gebied van maritieme bewaking, monitoring van het mariene milieu en klimaatverandering;
- integreren van in de ruimte gestationeerde technologie, op afstand bestuurd luchtvaartuig-systemen en radarstations, maritieme patrouillevliegtuigen en bemande en onbemande middelen op zee door middel van innovatieve, cyberbestendige instrumenten ter vergroting van het maritiem omgevingsbewustzijn;
- intensiveren van de bewaking door kust- en offshore-patrouillevaartuigen en deze aanvullen met digitaal genetwerkte hoogwaardige marineplatforms, waaronder onbemande platformen ter verbetering van de preventie- en responsvermogens;
- versterken van de communicatie en coördinatie tussen nationale maritieme operationele centra in de EU via het gebruik van CISE en Marsur, indien nodig op regionale basis, met het oog op een beter geïntegreerde maritieme bewaking in de zeebekkens rond de EU;
- versterken van de capaciteit van partnerlanden op het gebied van maritiem omgevingsbewustzijn door middel van de projecten GoGIN en Crimario, onder meer door het verder operationeel maken van instrumenten voor maritiem omgevingsbewustzijn (Yaris, Ioris en Share.it) in coördinatie met de satellietdiensten van Copernicus.

4. Beheren van risico's en dreigingen

Overeenkomstig het strategisch kompas zullen de EU en haar lidstaten zorgen voor een verbetering van hun collectieve vermogen om hun veiligheid te verdedigen en hun veerkracht en paraatheid voor uitdagingen inzake maritieme veiligheid, waaronder hybride en cyberdreigingen, te vergroten. De EU en haar lidstaten moeten snel kunnen optreden met gecoördineerde civiele en militaire vermogens.

Maritieme criminaliteit, waaronder piraterij, migrantensmokkel en gewapende overvallen op zee, blijven kritieke uitdagingen in meerdere regio's en vormen een ernstige bedreiging voor de maritieme veiligheid, met negatieve gevolgen voor de vrijheid van scheepvaart en voor grote handelsroutes. De EU blijft, als mondiale verstrekker van maritieme veiligheid, gehecht aan het aanpakken van deze belangrijke maritieme veiligheidsuitdagingen, onder meer via preventieve maatregelen.

De bestrijding van klimaatverandering en milieuaantasting behoort tot de belangrijkste politieke prioriteiten van de EU, die in haar externe optreden tot uiting komen via tal van thematische of geografische strategieën, zoals Global Gateway of de strategie voor samenwerking in de Indo-Pacifische regio, alsook via diplomatieke contacten en klimaatdiplomatie van de EU.

De EU heeft reeds aanzienlijke stappen gezet om tegen 2050 klimaatneutraliteit te bereiken en zal verdere actie ondernemen om problemen aan te pakken die verband houden met klimaatverandering, milieuaantasting en veiligheid. De hoge vertegenwoordiger en de Commissie hebben in juni 2023 een gezamenlijke mededeling gepresenteerd over het verband tussen klimaatverandering, milieuaantasting, veiligheid en defensie⁴³. Deze mededeling omvat onder meer voorstellen voor instrumenten voor het beoordelen van de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering en milieuaantasting voor de maritieme sector, de maritieme infrastructuur en de natuurlijke en door de mens veroorzaakte kenmerken van kustgebieden, onder meer met betrekking tot vroegtijdige waarschuwing, empirisch onderbouwd onderzoek en satellietbeelden (bv. via het Copernicus-programma). In het noordpoolgebied smelten de ijskappen, neemt het zee-ijs af, ontstaan geleidelijk nieuwe scheepvaartroutes, en de daaruit voortvloeiende toename van menselijke activiteiten zal waarschijnlijk leiden tot bedreigingen van het milieu en lokale gemeenschappen of deze verergeren. In dit verband moet de gezamenlijke mededeling "Een sterker engagement van de EU voor een vreedzaam, duurzaam en welvarend noordpoolgebied"⁴⁴ zo spoedig mogelijk verder operationeel worden gemaakt, met name wat betreft emissievrije scheepvaart in de Noordelijke IJszee, duurzame winning van kritieke grondstoffen en duurzame ontwikkeling van het noordpoolgebied. Middelen die in het noordpoolgebied worden ingezet, moeten over voldoende capaciteit beschikken voor het breken van ijs, opsporing en redding, satellietdekking en bescherming van kritieke offshore-infrastructuur in extreme winteromstandigheden.

⁴³ Doc. 11283/23.

⁴⁴ Doc. 12870/21.

Ook de bescherming van kritieke infrastructuur in het maritieme gebied is een belangrijke prioriteit. De EU moet de rol van de lidstaten aanvullen bij het opbouwen van de veerkracht van kritieke maritieme infrastructuur, zoals pijpleidingen of onderzeese kabels die door nationale maritieme gebieden lopen. Zij moet de huidige risico- en dreigingsbeoordelingen van die infrastructuur verbeteren om up-to-date te blijven, en deze beoordelingen aanvullen met responsopties en risicobeperkende maatregelen op basis van sectoroverschrijdende expertise en capaciteit en van instrumenten om de ontwikkeling van de desbetreffende capaciteit van de lidstaten te ondersteunen. Het is absoluut noodzakelijk de lidstaten te blijven steunen bij de ontwikkeling van onderwater-beschermingsmiddelen, antidroneoplossingen en reparatiecapaciteit. Daarnaast moet de EU blijven onderzoeken of hernieuwbare offshore-energie en defensieactiviteiten naast elkaar kunnen bestaan⁴⁵, zoals bepleit in de strategie voor hernieuwbare offshore-energie⁴⁶.

De kustwachtautoriteiten spelen een belangrijke rol bij bewaking, monitoring, misdaadpreventie en het voorzien in capaciteit voor het beheer van het verkeer van vaartuigen in het maritieme gebied van de EU. Hun rol als verstrekker van maritieme beveiliging en veiligheid is, in combinatie met marinemiddelen, essentieel, aangezien zij vaak kunnen optreden in omstandigheden waarin de interventie van de militaire autoriteiten niet per se is toegestaan.

Met de richtlijn betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten⁴⁷ en de herziene richtlijn betreffende de beveiliging van netwerk- en informatiesystemen (NIS 2-richtlijn)⁴⁸ loopt de EU voorop bij relevante ontwikkelingen, met een uitgebreid rechtskader waarmee zij zowel de fysieke als de cyberveerkracht van kritieke entiteiten en infrastructuur kan verbeteren. De EU moet de samenwerking op dit gebied met gelijkgestemde derde landen en belangrijke partners zoals de NAVO intensiveren via de gestructureerde dialoog tussen de EU en de NAVO over veerkracht.

⁴⁵ In overeenstemming met de MRP-richtlijn (2014/89/EU).

⁴⁶ Doc. 12950/20.

⁴⁷ Richtlijn (EU) 2022/2557.

⁴⁸ Richtlijn (EU) 2022/2555.

De EU wordt geconfronteerd met het extra probleem dat wordt gevormd door grote hoeveelheden niet-geëxplodeerde munitie (unexploded ordnance – UXO), chemische munitie en lekkende olie uit scheepswrakken van de Eerste en de Tweede Wereldoorlog die in zeebekkens rond de EU liggen. Dit probleem wordt nog verergerd door de militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne, waardoor er mijnen in de Zwarte Zee aanwezig zijn. Er is onvoldoende bekend over het type, de locatie en de hoeveelheid van deze munitie in sommige zeebekkens, wat risico's oplevert voor de veiligheid van personen, voor de maritieme veiligheid en beveiliging, voor nationale kritieke infrastructuur, voor het milieu (door het mogelijk vrijkomen van chemische stoffen) en voor activiteiten in het kader van de blauwe economie (bv. de aanleg van offshore-installaties voor hernieuwbare energie of visserijactiviteiten). Voortbouwend op de lessen die zijn getrokken uit succesvolle projecten⁴⁹, moet de EU haar inspanningen om deze kwestie op alomvattende wijze aan te pakken verder opvoeren door het situationeel bewustzijn te verhogen en te voorzien in meer tools en instrumenten om de risico's in verband met UXO en de verwijdering ervan te beperken. Het is dan ook van groot belang dat de UXO en mijnen in de Zwarte Zee veilig worden verwijderd zodra de veiligheids- en politieke omstandigheden dat toelaten.

De maritieme veiligheid kan ook worden ondermijnd door buitenlandse actoren, zowel door risico's in verband met buitenlandse directe investeringen in kritieke infrastructuur als door informatie-manipulatie en inmenging door dergelijke actoren. Deze kwesties worden aangepakt door middel van relevante instrumenten en kaders; bv. buitenlandse directe investeringen worden gescreend overeenkomstig de desbetreffende verordening⁵⁰.

Het delen van maritieme gegevens en informatie met derde landen is een belangrijk aspect van de samenwerking, maar moet gepaard gaan met een veiligheidsrisicobeoordeling.

⁴⁹ Projecten voor het ruimen van chemische en conventionele munitie in de Oostzee met steun van het Interreg-programma, gefinancierd door het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) – [10 jaar Interreg-samenwerking om de Oostzee vrij te maken van gedumpte munitie – Interreg Baltic Sea Region \(interreg-baltic.eu\)](#)

⁵⁰ Verordening (EU) 2019/452.

De Commissie en de lidstaten voeren momenteel een risicobeoordeling uit om richtsnoeren op te stellen ter verbetering van de veiligheid van passagiersschepen in de EU.

De belangrijkste EU-acties op het gebied van risico- en dreigingsbeheer in deze strategie zijn:

- versterken van de capaciteit om bij te dragen aan de strijd tegen georganiseerde misdaad en ernstige internationale bedreigingen en illegale activiteiten, ook in de maritieme gebieden van belang;
- uitvoeren van regelmatige, levensechte maritieme-veiligheidsoefeningen op EU-niveau, gericht op onder andere havenbescherming en op de bestrijding van dreigingen zoals cyber- en hybride dreigingen, naast de hierboven genoemde jaarlijkse marineoefeningen van de marines en kustwachten van de lidstaten;
- inzetten van middelen en bewakingsinstrumenten (bv. RPAS) en zorgen voor een optimaal gebruik van huidige en toekomstige ruimtediensten (zoals aardobservatie) voor patrouilles en bescherming van kritieke maritieme infrastructuur;
- ontwikkelen van regionale samenwerkingsplannen van de EU ter waarborging van het toezicht op onderwater- en offshore-infrastructuur;
- ontwikkelen van een samenhangend kader met regionale organisaties, met inbegrip van concrete acties en financiering, voor het aanpakken van de dreigingen die uitgaan van UXO, actieve wapens en chemische wapens op zee, actief en doeltreffend monitoren en verwijderen met innovatieve technologieën en met minimaal milieueffect;

- verbeteren van vroegtijdige waarschuwing en strategische prognoses, onder meer door het gebruik van ruimtediensten, met betrekking tot de gevolgen van klimaatverandering, met name de stijging van de zeespiegel, stormvloeden en milieuaantasting;
- opstellen van nieuwe en versterken van bestaande risicobeoordelingen, noodplannen en rampenherstelplannen (op EU- en nationaal niveau) voor havens, kustinfrastructuur en voor de beveiliging van passagiersschepen en vervoers- en toeleveringsketens;
- aanmoedigen van de uitwisseling van beste praktijken tussen maritieme actoren op het gebied van cyberdreigingen en verder versterken van de cyberbeveiliging van schepen op het niveau van de Internationale Maritieme Organisatie (IMO);
- verbeteren van het maritiem omgevingsbewustzijn in het noordpoolgebied, met inbegrip van ruimteobservatie; voortzetten van de samenwerking met de kuststaten van het noordpoolgebied, bilateraal en in de betrokken multilaterale fora, waar passend, ter ondersteuning van de uitvoering van het beleid inzake het noordpoolgebied⁵¹;
- beoordelen van de geschiktheid van de maritieme gebieden die zijn voorbehouden aan of worden gebruikt voor militaire activiteiten voor de uitrol van projecten op het gebied van hernieuwbare offshore-energie;
- beoordelen van investeringen in maritieme infrastructuur door derde landen en entiteiten in het kader van het samenwerkingsmechanisme dat is ingesteld bij de verordening betreffende de screening van buitenlandse directe investeringen.

⁵¹ Doc. 12870/21.

5. Versterken van vermogens

Om haar belangen inzake maritieme veiligheid te bevorderen, moet de EU de ontwikkeling van zowel civiele als militaire vermogens versnellen, in voorkomend geval met sectorale betrokkenheid. Onderzoek en ontwikkeling (O&O) met betrekking tot de civiele aspecten van de Europese maritieme veiligheid is opgenomen in het cluster "Civiele veiligheid voor de samenleving" van het EU-programma Horizon Europa. De huidige en toekomstige O&O zal de vermogensontwikkeling op EU-niveau ondersteunen, met inbegrip van de bescherming van kritieke maritieme infrastructuur, het beheer van onderwaterdreigingen, de paraatheid voor en respons op antropogene en natuurrampen, de veiligheid van het passagiersvervoer over zee en het beheer van UXO, in voorkomend geval met sectorale betrokkenheid.

Op het gebied van veiligheid en defensie moeten de EU en haar lidstaten, met het oog op een assertievere aanwezigheid van de Unie op zee en om macht te kunnen uitstralen, een volledig spectrum van maritieme vermogens ontwikkelen, waarbij ten volle wordt gebruikgemaakt van de mogelijkheden voor samenwerking in het kader van gerelateerde EU-initiatieven en -instrumenten⁵². De versterkte maritieme vermogens moeten met name gericht zijn op het waarborgen van de veerkracht, het concurrentievermogen en de controle van de EU in het gehele maritieme domein, in samenhang met de NAVO, zoals bepaald in het strategisch kompas. Bij de lopende herziening van het vermogensontwikkelingsplan⁵³ wordt ook voortgebouwd op de lessen die zijn getrokken uit de militaire agressie van Rusland tegen Oekraïne. Zo zal het EDA de belangrijkste technologieën onderzoeken die nodig zijn om maritieme onbemande dronezwermen te beheren en kritieke zeebodeminfrastructuur te beschermen.

⁵² Het vermogensontwikkelingsplan, de samenwerkingsmogelijkheden die zijn vermeld in de gecoördineerde jaarlijkse evaluatie inzake defensie, de permanente gestructureerde samenwerking, het Europees Defensiefonds.

⁵³ Het EDA-bestuur heeft in juni 2022 formeel de aanzet gegeven tot de herziening van het vermogensontwikkelingsplan.

Conform de oproep in het strategisch kompas en in overeenstemming met de gecoördineerde jaarlijkse evaluatie inzake defensie (Coordinated Annual Review on Defence – CARD)⁵⁴ moeten nationale en multinationale projecten erop gericht zijn een einde te maken aan de versnippering van kritieke middelen, zoals korvetten en boordsystemen, en tevens zorgen voor een betere operationele doeltreffendheid van afzonderlijke platforms. Verschillende samenwerkingsmogelijkheden die in de CARD-cycli van 2019 tot en met 2022 zijn vastgesteld, hebben geleid tot projecten voor permanente gestructureerde samenwerking (Permanent Structured Cooperation – PESCO) in onbemande maritieme systemen. Het Europees Defensiefonds⁵⁵ zal onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten ondersteunen, bijvoorbeeld op het gebied van maritiem omgevingsbewustzijn, capaciteit voor maritieme bewaking, bescherming van kritieke maritieme infrastructuur en onderwatercapaciteit.

De EU en haar lidstaten moeten ernaar streven de vermogens te versterken zodat zij verdachte activiteiten beter kunnen opsporen en aldus kritieke onderwaterinfrastructuur kunnen beschermen. De EU en de NAVO moeten de inspanningen op dit gebied waar nodig coördineren om in geval van overlappende behoeften een samenhangende output te waarborgen.

De belangrijkste EU-acties ter versterking van vermogens in deze strategie zijn:

- ontwikkelen van gemeenschappelijke eisen en concepten voor veiligheids- en defensietechnologie, onder meer met het oog op maritiem omgevingsbewustzijn, zowel aan de oppervlakte als onder water;
- opzetten van interoperabele onbemande systemen voor het monitoren van kritieke maritieme infrastructuur, het tegengaan van vijandige dronezwermen enz.;

⁵⁴ Aandachtsgebied "Europese patrouille-oppervlakteschepen".

⁵⁵ Het Europees Defensiefonds heeft tot doel het concurrentie- en innovatievermogen van de Europese defensiesector te versterken. Het draagt derhalve bij tot de ontwikkeling van de militaire vermogens van de lidstaten.

- vergroten van de moderne vermogens op het gebied van mijnenbestrijding, bv. door de ontwikkeling van een EU-operatieconcept;
- ondersteunen van de ontwikkeling van gezamenlijke, versterkte vermogens voor maritieme patrouillevliegtuigen;
- opzetten van gezamenlijke exercities voor tests en experimenten ter ontwikkeling van geavanceerde maritieme vermogens.

6. Onderwijs en opleiding

Een hoog niveau van gespecialiseerd onderwijs, gespecialiseerde vaardigheden en opleiding is onontbeerlijk om de EU in staat te stellen de huidige en toekomstige uitdagingen inzake maritieme veiligheid aan te pakken. De aanpak van nieuwe hybride en cyberdreigingen vereist operatoren met sterke digitale vaardigheden en specifieke om- en bijscholingsprogramma's. Oplossingen in de vorm van uitwisselingen tussen militaire opleidingsprogramma's en gezamenlijke opleidingsprogramma's tussen de marines van de lidstaten van de EU en tussen verschillende instellingen zullen de interoperabiliteit bevorderen en de EU helpen om doeltreffender, beter gecoördineerd en inclusiever te reageren op nieuwe dreigingen.

In de praktische handleiding voor Europese samenwerking op het gebied van kustwachttaken is een opleidingscatalogus opgenomen met alle cursussen van EU-agentschappen in alle maritieme domeinen. De handleiding wordt doorlopend geactualiseerd in overeenstemming met de behoeften en ontwikkelingen. Het succesvolle project van het European Coast Guard Functions Training Academy Network (ECGFA NET) en de geharmoniseerde opleidingscursus over de kustwachttaken moeten worden voortgezet, met name het uitwisselingsprogramma, waarbij buurlanden worden betrokken en op regionaal niveau wordt samengewerkt via een specifiek project dat wordt uitgevoerd door het EBVC in nauwe samenwerking met EMSA en Frontex. EMSA ontwikkelt ook een cursus over maritieme cyberbeveiliging. Het Europees kenniscentrum voor de bestrijding van hybride dreigingen (Hybrid CoE) organiseert cursussen en conferenties over hybride dreigingen betreffende het maritieme domein. Gendergelijkheid en de versterking van de positie van vrouwen in de maritieme-veiligheidssector van de EU moeten worden ondersteund door het bevorderen van de toegang van vrouwen tot technisch onderwijs en technische opleiding op hoog niveau.

De Europese Veiligheids- en defensieacademie (EVDA)⁵⁶ voorziet in onderwijs en opleiding op EU-niveau voor zowel civiel als militair personeel ter bevordering van een gemeenschappelijke visie op de uitdagingen inzake maritieme veiligheid en ter vergroting van het bewustzijn over de toenemende rol van de EU op dit vlak. Met de steun van de EVDA werken momenteel zes Europese marineacademies aan de inhoud van een gemeenschappelijk internationaal marinesemester.

⁵⁶ De EVDA verstrekt in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) onderwijs en opleiding op EU-niveau op het gebied van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB) van de Unie. Zij heeft tot doel een gemeenschappelijk begrip van het GVDB onder civiel en militair personeel te ontwikkelen en te bevorderen, en via haar opleidingsactiviteiten goede praktijken met betrekking tot verschillende GVDB-kwesties in kaart te brengen en te verspreiden. Hiermee biedt de EVDA een aanvulling op de nationale inspanningen op het gebied van onderwijs en opleiding.

De belangrijkste EU-acties op het gebied van onderwijs en opleiding⁵⁷ in deze strategie zijn:

- verbeteren van vaardigheden op het gebied van cyber-, hybride en ruimtevaartbeveiliging door steun te verlenen aan nieuwe en bestaande opleidingscursussen die worden aangeboden door diverse academische instellingen en bevoegde nationale of EU-instanties, zowel op civiel als op militair gebied;
- organiseren van gerichte opleidingsprogramma's die openstaan voor partners van buiten de EU om bestaande en opkomende bedreigingen van de maritieme veiligheid aan te pakken;
- ontwikkelen van een "internationaal marinesemester" in het kader van het Europees initiatief voor de uitwisseling van jonge militaire officieren (Exchange of Military Young Officers – Emilyo)⁵⁸;
- uitvoeren van gezamenlijke civiel-militaire oefeningen met alle instanties op basis van scenario's met gedeelde jurisdictie of gedeeld gebruik van vermogens.

⁵⁷ Ook in het kader van het Jaar van de vaardigheden.

⁵⁸ <http://www.emilyo.eu/>; Emilyo is niet gekoppeld aan het Erasmus+-programma.

V. TOOLS EN INSTRUMENTEN TER ONDERSTEUNING VAN EU-ACTIES INZAKE MARITIEME VEILIGHEID

De herziene strategie moet worden uitgevoerd in de geest van de geïntegreerde aanpak om de synergieën te maximaliseren en aanvullende EU-tools en -instrumenten in te voeren. Daaronder moeten vallen:

- de O&O-defensieprojecten van het Europees Defensiefonds ter versterking van de vermogens van de strijdkrachten van de EU-lidstaten;
- de Europese Vredesfaciliteit als financieringsmechanisme buiten de begroting voor EU-acties in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid met gevolgen op militair en defensiegebied;
- EU-onderzoek en -innovatie op het gebied van civiele capaciteit voor maritieme veiligheid, met name in het kader van Cluster 3 "Civiele veiligheid voor de samenleving" van het EU-programma Horizon Europa;
- de mogelijkheden die worden geboden door het Fonds voor interne veiligheid en het instrument voor grensbeheer en visa ter versterking van het vermogen van de kustwachtautoriteiten van de lidstaten die rechtshandavings- en controletaken op zee uitvoeren;

- de marineoperaties van de EU (operaties Atalanta en Irini) en het kader van de bestaande gecoördineerde maritieme aanwezigheid;
- het Uniemechanisme voor civiele bescherming, met name door gebruik te maken van analytische en responscapaciteit en door uitvoering te geven aan de aanbeveling van de Commissie betreffende de doelstellingen inzake rampbestendigheid;
- het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking ter ondersteuning van internationale partnerschappen ter verbetering van de maritieme veiligheid, met name het maritiem omgevingsbewustzijn;
- het instrument voor pretoetredingssteun (2021-2017), IPA III, gezien zijn toepassingsgebied en focus op kandidaat-lidstaten;
- de begroting van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid voor de financiering van civiele GVDB-missies;
- het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur (EFMZVA) voor de financiering van maritieme bewaking en samenwerking op het gebied van kustwachttaken;
- het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) en het Interreg-programma ter ondersteuning van investeringen in kust- en ultraperifere gebieden en in landen die maritieme grenzen met de EU delen.

VI. VOLGENDE STAPPEN

De Commissie en de hoge vertegenwoordiger zullen met de Raad samenwerken om deze herziene strategie uit te voeren op de hierboven genoemde en in het actieplan beschreven actiegebieden, voortbouwend op de resultaten van de EUSMV sinds 2014, met gebruikmaking van bestaande instrumenten en beleidsmaatregelen en volgens de algemene richtsnoeren van het strategisch kompas.

Drie jaar nadat de strategie door de Raad is goedgekeurd, zullen de Commissie en de hoge vertegenwoordiger bij de Raad een gezamenlijk voortgangsverslag met bijdragen van de lidstaten indienen.

Herzien EUSMV-actieplan¹**Strategische doelstelling 1. Intensiveren van activiteiten op zee**

Doelstellingen	Acties		Tijdslijn <i>Indien van toepassing</i>	Betrokken actoren²
1.1. Uitbreiden van de rol en van het optreden van de EU in de zeebassins rond de EU en daarbuiten.	Versterken van de marineoperaties van het GVDB van de EU en consolideren van de uitvoering van het concept "gecoördineerde maritieme aanwezigheid" (CMP)			
	1.1.1	Verstrekken van marine- en luchtmiddelen aan marineoperaties in het kader van het GVDB van de EU (met inbegrip van Atalanta en Irini), zoals vermeld in hun respectieve gezamenlijke programma's van eisen.	2025	Lidstaten, EDEO
	1.1.2	Nagaan of er nieuwe maritieme gebieden van belang zijn waar uitvoering kan worden gegeven aan CMP, op basis van voorstellen van de EDEO.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO

¹ De EUSMV wordt uitgevoerd via dit actieplan en in het kader van de geïntegreerde aanpak. De strategie maakt gebruik van alle toepasselijke civiele en militaire beleidsmaatregelen, tools en instrumenten van de EU, coördineert het beleid en de activiteiten van alle betrokken spelers op Europees, regionaal en nationaal niveau en versterkt hun synergie en complementariteit. Zij bevordert ook een coherenter betrokkenheid van de EU bij externe conflicten en crises om de veiligheid van de EU en haar burgers te vergroten.

² De betrokken actoren die in het actieplan zijn opgenomen, leveren een bijdrage in overeenstemming met hun respectieve bevoegdheden, verantwoordelijkheden en mandaten. De in dit actieplan genoemde EU-agentschappen zijn de in het kader van de verschillende acties van het actieplan aangewezen actoren, en elke rol die aan hen wordt toebedeeld laat de procedures en besluiten van hun respectieve raden van bestuur met betrekking tot de bijdragen van de agentschappen aan deze acties onverlet. Ook andere relevante EU-agentschappen kunnen door de Commissie of de lidstaten worden uitgenodigd om mee te werken aan de uitvoering van het actieplan. De agentschappen nemen via de respectieve EU-diensten ("bevoegde DG's") deel aan internationale werkzaamheden.

	Ontwikkelen van samenwerking en synergieën tussen door de lidstaten geleide en EU-initiatieven op het gebied van maritieme veiligheid			
1.1.3	Verdere synergieën bevorderen tussen EUNAVFOR-operatie Atalanta en de Europese maritieme bewustmakingsmissie in de Straat van Hormuz (EMASOH).	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO	
1.1.4	Versterken van de samenhang en de coördinatie tussen de acties van de EU-instellingen en die van de EU-lidstaten, onder meer via CMP.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EDEO	
1.1.5	Ondersteunen van acties met Eurosur-fusiediensten en capaciteit voor informatie-uitwisseling, zoals die welke beschikbaar zijn via CISE en geïntegreerde maritieme diensten (IMS), en coördineren van monitoringactiviteiten in gebieden vóór de grens.	Op voortschrijdende basis	Frontex, EMSA	
1.1.6	Ondersteunen van de invoering van cursussen voor maritiem personeel in de lidstaten door het aanbieden van opleidingen en toegang tot de vermogens en diensten van Eurosur.			
1.1.7	Ervoor zorgen dat het EU-optreden op zee en aan land complementair is met de geïntegreerde aanpak van de EU door het bevorderen van koppelingen met de samenwerking tussen instanties inzake kustwachttaken (tripartiete werkafspraken) en een concept voor multifunctionele maritieme operaties dat is ontwikkeld in het kader van de EU-samenwerking inzake kustwachttaken en wordt uitgevoerd door kustwachtautoriteiten in de betrokken zeebekkens.	Vanaf 2023, op voortschrijdende basis.	Lidstaten, Commissie, EDEO, EFCA, EMSA, Frontex	
1.1.8	Bevorderen van synergieën, waar passend en juridisch haalbaar, tussen GVDB-activiteiten en concepten voor multifunctionele maritieme operaties die zijn ontwikkeld in het kader van de	Vanaf 2023, op voortschrijdende basis.	Lidstaten, Commissie, EDEO, EFCA,	

		samenwerking tussen instanties inzake kustwachttaken.		EMSA, Frontex
In relevante zeebekkens in de hele EU				
	1.1.9	Organiseren van oefeningen in verband met maritieme veiligheid, waaronder jaarlijkse marineoefeningen van de marines en kustwachten van de lidstaten, waarbij de marines en autoriteiten voor maritieme veiligheid van zoveel mogelijk lidstaten betrokken zijn, ter versterking van de paraatheids- en responscapaciteit ten aanzien van traditionele dreigingen en van de risico's en dreigingen die zijn vermeld in strategische doelstelling 4.	Jaarlijks, vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EDEO (EUMS)
	1.1.10	Maritieme veiligheid bevorderen en opnemen in de werkzaamheden in verband met strategieën en initiatieven met betrekking tot de zeebekkens rond de EU en, in voorkomend geval, in verband met toepasselijke macroregionale strategieën.	Vanaf 2023, op voortschrijdende basis.	Lidstaten, Commissie, EDEO
Poolgebied				
	1.1.11	Zorgen voor voldoende satellietobservatie en streven naar voldoende Satcom- en PNT-diensten met betrekking tot de nieuwe scheepvaartroutes in het noordpoolgebied, onder meer door middel van Copernicus-capaciteit (met inbegrip van de mariene dienst – CMEMS en maritieme bewaking CMS ³), om het omgevingsbewustzijn te vergroten.	Tegen 2025	Lidstaten, Commissie, EMSA
	1.1.12	Deelnemen aan de werkzaamheden van de Arctische Raad en aanverwante fora, indien nodig.	Op voortschrijdende basis.	Lidstaten, EDEO, Commissie

³ <https://marine.copernicus.eu/>

Atlantische Oceaan					
	1.1.13	Ondersteunen van operaties ter bestrijding van drugshandel door het uitwisselen van informatie en het uitvoeren van gezamenlijke operaties, onder meer in landen/havens van afvaart, EU-havens en havenfaciliteiten van bestemming, met inbegrip van de Caraïbische Zee.	Vanaf 2023, op voortschrijdende basis.	Lidstaten, Commissie, MAOC-N, EMSA, Europol, Frontex	
	1.1.14	Samenwerking op het gebied van maritieme veiligheid aangaan met partners in het hele Atlantische Oceaangebied, waaronder internationale en regionale organisaties in Afrika en Amerika.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO	
	1.1.15	Vaststellen en bevorderen van regionale activiteiten voor maritieme capaciteitsopbouw met het oog op de uitbreiding van bestaande capaciteitsopbouwprogramma's op het gebied van maritieme veiligheid (bv. het Rabat-proces), een betere coördinatie daarvan en de ontwikkeling van soortgelijke initiatieven met partnerlanden en regionale organisaties.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2024	Lidstaten, EDEO, Commissie	
	1.1.16	Met gelijkgestemde kuststaten gezamenlijke oefeningen en havenaanlopen uitvoeren teneinde de rol van de EU als verstrekker van wereldwijde maritieme veiligheid te vergroten en de samenwerking op het gebied van maritieme veiligheid te verbeteren.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EDEO	
	Oostzee				
	1.1.17	Opzetten van een mechanisme waarbij de Commissie, de Raad van de Oostzeestaten (CBSS) en Helcom betrokken zijn om wetenschappelijke acties, operaties en gegevensuitwisseling te coördineren met het oog op de uitvoering van een actieplan voor het opruimen van UXO en eventuele olielekken van scheepswrakken in	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO	

		de Oostzee.		
	1.1.18	Ontwikkelen van een instrument op regionaal niveau om het delen van gegevens over gedumpte munitie mogelijk te maken, een risicobeoordeling uit te voeren en te bepalen wat de beste manieren zijn om conventionele en chemische munitie uit de Oostzee te verwijderen.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO
	1.1.19	Ontwikkelen en opschalen van technologieën om UXO op te ruimen, waarbij ook civiele entiteiten worden betrokken en betrekkingen met de sector worden bevorderd.	Vanaf 2024, op voortschrijdende basis.	Lidstaten, Commissie, EDEO
	1.1.20	De inspanningen verder opvoeren om mensenlevens en het mariene milieu te beschermen, de veiligheid van zeewegen te waarborgen en de ontwikkeling van maritieme economische activiteiten te vergemakkelijken, onder meer door regelmatig campagnes op te zetten om gedumpte munitie uit het Oostzeegebied te ruimen in het kader van een alomvattende respons van de EU op UXO.	Vanaf 2024, op voortschrijdende basis.	Lidstaten, Commissie, EDEO
	<i>Zwarte Zee</i>			
	1.1.21	Verbeteren van de gecoördineerde responscapaciteit ten aanzien van mariene verontreiniging in verband met gewapende conflicten, onder meer door nieuwe opleidingsprogramma's te ontwikkelen voor het aanpakken van verontreiniging uit diverse bronnen, zoals UXO, mijnen, olielekken, gezonken schepen enz., die ook de biodiversiteit en de ecosystemen kunnen aantasten, mede met gebruikmaking van de gemeenschappelijke maritieme agenda voor de Zwarte Zee en de strategische onderzoeks- en innovatieagenda voor de Zwarte Zee.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EMSA
	1.1.22	Voortbouwen op de bestaande capaciteit van Satcen en andere EU-diensten en opvoeren van het huidige vermogen om zeemijnen op te sporen, ook die welke zijn ingezet in het kader van de Russische	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, SatCen

		aanvalsoorlog tegen Oekraïne en een risico vormen voor zeevervoer en navigatie.		
	Middellandse Zeegebied			
	1.1.23	Versterken van de vermogens van gelijkgestemde mediterrane partnerlanden en, in voorkomend geval, uitwisselen van informatie om hen beter in staat te stellen taken op het gebied van maritieme bewaking uit te voeren, onder meer om ongeoorloofde grensoverschrijdingen en grensoverschrijdende criminele activiteiten op te sporen en te voorkomen.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EDEO, Frontex
	1.1.24	Verbeteren van de coördinatie en synergieën tussen operatie Irini, EUBAM Libya en de betrokken Europese agentschappen om de uitvoering van het volledige mandaat van operatie Irini mogelijk te maken.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO, Frontex, EMSA, Satcen
	1.1.25	De coördinatie tussen operatie Irini en de betrokken partners verbeteren door bestaande uitwisselingsfora (bv. SHADE MED-conferentie) verder te benutten en manieren te verkennen om operationele synergieën aan te wenden.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO
1.1.26	Opleidingscursussen ontwikkelen en de uitwisseling van informatie, deskundigheid, technische bijstand, opleiding en beste praktijken tussen de landen van de Unie voor het Middellandse Zeegebied vergemakkelijken om illegale activiteiten op zee aan te pakken, onder meer via het MedCGFF en in overeenstemming met de	Op voortschrijdende basis, vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, Frontex, EMSA, EFCA	

		verklaring van de Unie voor het Middellandse Zeegebied over een duurzame blauwe economie ⁴ .		
	1.1.27	Vaststellen en bevorderen van regionale activiteiten voor maritieme capaciteitsopbouw met het oog op de uitbreiding van bestaande capaciteitsopbouwprogramma's op het gebied van maritieme veiligheid (bv. het Rabat-proces), een betere coördinatie daarvan en de ontwikkeling van soortgelijke initiatieven met partnerlanden en regionale organisaties.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2024	Lidstaten, EDEO, Commissie
	1.1.28	Uitvoeren van de GFCM-aanbevelingen/regeling inzake internationale inspectie/proefprojecten ter verbetering van de duurzaamheid van de visbestanden en ter ondersteuning van de bestrijding van IOO-visserij.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EFCA
	1.1.29	Met gelijkgestemde kuststaten gezamenlijke oefeningen en havenaanlopen uitvoeren teneinde de rol van de EU als verstrekker van wereldwijde maritieme veiligheid te vergroten en de samenwerking op het gebied van maritieme veiligheid te verbeteren.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EDEO
Noordzee				
	1.1.30	Uitvoeren van een uitgebreide kartering van het Noordzeegebied om een risicobeoordeling te verrichten en te bepalen wat de beste manieren zijn om conventionele en chemische munitie te ruimen.	Uiterlijk eind 2025	Commissie, lidstaten
In maritieme gebieden van belang				
	1.1.31	Opvoeren van de steun voor de bestrijding van onwettige en ongeoorloofde activiteiten op zee, waaronder mensenhandel,	Op voortschrijdende	Lidstaten, Commissie,

⁴ Artikel 71 van de verklaring van de Unie voor het Middellandse Zeegebied over een duurzame blauwe economie: De ministers zijn ingenomen met de actieve rol die het Mediterrane Forum voor kustwachtfuncties speelt bij het verbeteren van de regionale samenwerking en het bevorderen van inzicht in maritieme kwesties van wederzijds belang en van gemeenschappelijk belang in verband met kustwachttaken over de grenzen en sectoren heen, zowel civiel als militair, en verzoeken het forum opleidingsactiviteiten te ontwikkelen en de uitwisseling van informatie, deskundigheid, technische bijstand, opleiding en beste praktijken verder te vergemakkelijken om illegale activiteiten op zee aan te pakken.

	drugshandel, piraterij en IOO-visserij.	basis	EDEO
Golf van Guinee			
1.1.32	Handhaven van de steun aan de Yaoundé-architectuur ter bevordering van de maritieme veiligheid, onder meer via het programma voor een regionaal informatienetwerk in de Golf van Guinee (GoGIN) en verbeteren van de rechtsstaat en de nationale rechtskaders in de regio, onder meer via de lopende programma's Swaims en Passmar, tot de voltooiing daarvan in 2024, en vervolgens via het regionale vervolgprogramma inzake maritieme veiligheid, alsmede Gogin II en het Yaris-platform.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EDEO, EMSA
1.1.33	Versterken van de samenhang tussen de EU-instellingen en de acties van de EU-lidstaten, met name door de consolidatie van CMP in de Golf van Guinee.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, EDEO, Commissie
Indo-Pacifische regio			
1.1.34	Verbeteren van de mechanismen voor informatie-uitwisseling en zorgen voor verbindingen tussen de fusiecentra voor maritieme informatie door het ontwikkelen en uitbreiden van het gebruik van het IORIS-platform van Crimario en het SHARE.IT-initiatief.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EDEO
1.1.35	Uitvoeren van gezamenlijke oefeningen en havenaanlopen met gelijkgestemde partners in de Indo-Pacifische regio, bij voorkeur met gebruikmaking van IORIS als samenwerkingsinstrument.	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EDEO
1.1.36	Versterken van de samenhang tussen de EU-instellingen en de acties van de EU-lidstaten, en tussen de programma's voor capaciteitsopbouw, onder meer door CMP in het noordwestelijke deel van de Indische Oceaan.	Vanaf 2023	

	1.1.37	Intensiveren van de samenwerking op het gebied van maritieme veiligheid met internationale en regionale organisaties, met name de Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten (Asean), onder meer door te streven naar het verkrijgen van de status van dialoogpartner in de Associatie van landen gelegen aan de Indische Oceaan (IORA).	Vanaf 2023	
	1.1.38	Voortzetten van de steun voor de architectuur ter bevordering van de maritieme veiligheid in het westelijke deel van de Indische Oceaan die is opgezet in het kader van het MASE-programma (tot de voltooiing van de actie in 2023) en de gedragscode van Djibouti, via het komende regionale programma inzake maritieme veiligheid in Sub-Saharaans Afrika.	Vanaf 2024	Commissie, EDEO
	1.1.39	Operatie EUNAVFOR Atalanta blijven bevorderen als kader om binnen het mandaat ervan maritieme veiligheid te bieden en activiteiten op zee met gelijkgezinde landen en organisaties te intensiveren, onder meer door rekening te houden met CMP in het NWIO.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, EDEO
1.2 Bevorderen van de naleving van het internationaal recht en bestrijden van illegale activiteiten op zee	Bevorderen van de naleving van Unclos en andere internationale instrumenten op het gebied van maritieme veiligheid			
	1.2.1	Pleiten voor de naleving en aanmoedigen van het ondertekenen en ratificeren van internationale instrumenten op het gebied van maritieme veiligheid, met name Unclos, en delen van beste praktijken met kuststaten en partners bij de uitvoering van internationaal recht dat relevant is voor maritieme veiligheid in relevante fora.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO
	1.2.2	Samenwerken met partnerlanden met het oog op het uitwisselen van beste praktijken en vertrouwenwekkende maatregelen om het internationaal recht in de betrekkingen met die partnerlanden te	Op voortschrijdende basis, vanaf	Lidstaten, Commissie, EDEO

	helpen toepassen.	2023	
Bevorderen en ontwikkelen van aspecten van maritieme veiligheid binnen de rechtskaders van de IMO en de EU			
1.2.3	Samenwerken met partnerlanden met het oog op het aanpakken van kwesties op het gebied van maritieme veiligheid, bijvoorbeeld door te waarborgen dat de rechtsinstrumenten van de IMO worden nageleefd, met name om de internationale code voor de beveiliging van schepen en havenfaciliteiten (ISPS) ten uitvoer te leggen.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EMSA
1.2.4	Bevorderen en ontwikkelen van Marsec-comitérichtsnoeren, met inbegrip van richtsnoeren inzake cyberbeveiliging, in overeenstemming met de IMO-regelgeving, ter bevordering van controlefuncties voor de beveiliging van havens en schepen.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EMSA
1.2.5	Uitvoeren van een voldoende aantal inspecties door de Commissie op het gebied van maritieme veiligheid als een regelmatige jaarlijkse activiteit om toe te zien op de toepassing van de EU-wetgeving inzake maritieme veiligheid in de lidstaten; blijven verkennen van manieren om de maritieme beveiliging - met inbegrip van cyberbeveiliging - te verbeteren, met name voor zeevervoer, waaronder passagiersschepen.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EMSA
Ondersteunen van de strijd tegen illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij (IOO-visserij), overeenkomstig de geconsolideerde aanpak en de beste praktijken van de EU			
1.2.6	Voortzetten van steunverlening aan de lidstaten bij gezamenlijke en visserijcontrole-operaties en uitvoeren van de gezamenlijke inzetplannen van het EFCA om de permanente uitwisseling van informatie en inlichtingen en de op basis van de resultaten van de risicobeoordeling geplande controleactiviteiten mogelijk te maken.	Op voortschrijdende basis, lopend	Lidstaten, Commissie, EFCA

	1.2.7	Bevorderen van samenwerking tussen instanties, met inbegrip van de uitwisseling van gegevens, ter verbetering van monitoring, controle en bewaking en ter ondersteuning van EU- en niet-EU-autoriteiten op het gebied van visserij ⁵ (waaronder nationale en regionale visserijcontrolecentra) bij het handhaven van de toepasselijke regionale en nationale wetgeving.	Lopend	Lidstaten, Commissie, EFCA, EMSA, Frontex
	1.2.8	Ondersteunen van de kustwacht en de zeemacht van de lidstaten bij het verlenen van diensten in relevante ROVB-verdragsgebieden, om de veiligheid en beveiliging van zeevarenden, vissersvaartuigen en vloten te waarborgen (bv. tegen piraterij) en om dwangarbeid en ernstige schendingen van de rechten van werknemers op zee beter te controleren en uit te bannen.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, Commissie
	1.2.9	Ondernemen van maatregelen om dwangarbeid en ernstige schendingen van de rechten van werknemers op zee te controleren en uit te bannen.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, Commissie
	Verscherpen van de grenscontroles en bestrijden van grensoverschrijdende criminele activiteiten zoals het smokkelen van migranten of goederen en mensenhandel, met bijzondere aandacht voor delen van de EU die onder bijzondere migratiedruk staan, alsook van illegale, ongeoorloofde exploratie- en booractiviteiten voor koolwaterstoffen			
	1.2.10	Ontwikkelen van een coherente en krachtige respons om de instrumentalisering van migratie over zee tegen te gaan en criminele netwerken van migrantensmokkel en mensenhandel te ontmoedigen, te ontmantelen en te vervolgen.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO, Frontex, Europol, Eurojust

⁵ De ondersteuning van EU- en niet-EU-autoriteiten op het gebied van visserij valt onder het mandaat van het EFCA met de steun van de andere agentschappen. Voor ondersteuning van niet-EU-visserijautoriteiten is een specifiek verzoek van de Europese Commissie vereist.

	1.2.11	Gebruikmaken van de volledige uitvoering van de EBCG-verordening ⁶ en de gestructureerde samenwerking tussen de betrokken actoren (bv. Europol, Interpol, UNODC) en, ter ondersteuning van de activiteiten van het Uniemechanisme voor civiele bescherming (UCPM), verbeteren van de risicoanalyse om na te gaan welke zeegebieden en havens moeten worden bewaakt en welke schepen en luchtvaartuigen moeten worden gevolgd, met het oog op het bestrijden van grensoverschrijdende illegale activiteiten.	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EMSA, Frontex
	1.2.12	Creëren en onderhouden van een situatiebeeld van de EU, met inbegrip van het gebied vóór de grens, op basis van informatie-uitwisseling, risicoanalyse en proactieve bewaking en patrouilles vanuit de lucht.	Vanaf 2024	Lidstaten, Frontex
	1.2.13	Beschermen van de maritieme zones van de EU-lidstaten tegen illegale, ongeoorloofde exploratie- en booractiviteiten voor koolwaterstoffen en andere hulpbronnen, overeenkomstig het internationaal recht en met name Unclos.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, EDEO

Strategische doelstelling 2. Samenwerken met partners

Doelstellingen	Acties	Tijdstip Indien van toepassing	Betrokken actoren
----------------	--------	--------------------------------------	----------------------

⁶ Verordening (EU) 2019/1896.

2.1 Stimuleren van samenwerking met gelijkgestemde en strategische partners	Stimuleren van samenwerking met gelijkgestemde en strategische partners			
	2.1.1	Vergroten van de EU-deelname aan SHADE-mechanismen op maritiem gebied, met inbegrip van de subwerkgroepen van GoG SHADE. Deelnemen aan de werkzaamheden van de G7++FOGG (Groep Vrienden van de Golf van Guinee) en haar subwerkgroepen. Deelnemen aan de werkzaamheden van de gedragscode van Djibouti en haar subwerkgroepen.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, EDEO, Commissie
	2.1.2	Versterken van de dialoog en de samenwerking met derde landen en internationale partners inzake kwesties van gemeenschappelijk belang op het gebied van maritieme veiligheid, zoals bewaking en bescherming van kritieke maritieme infrastructuur.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO, Commissie
	2.1.3	Ondersteunen van partnerlanden bij hun capaciteitsopbouw op het gebied van maritieme governance, de rechtsstaat, met inbegrip van juridische afhandelingsprocedures ⁷ , en hun militaire en marinevermogens, onder meer door gebruik te maken van de Europese Vredesfaciliteit.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO
	2.1.4	Uitvoeren van onderzoek om meer inzicht te verwerven in de zakelijke en commerciële afhankelijkheden van belangrijke havens en zeescheepvaartcommunicatielijnen binnen de EU en daarbuiten, en ontwikkelen van formaten voor uitwisseling met belangrijke actoren uit de sector en het bedrijfsleven die afhangen van de in- en uitvoer, alsook met rederijen, met het oog op een beter wederzijds begrip wat betreft de afhankelijkheid van maritieme veiligheid en zeescheepvaartcommunicatielijnen.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO, Commissie

⁷ Procedures met betrekking tot de vervolging van verdachten die betrokken zijn bij maritieme misdrijven, met name piraterij en gewapende overvallen op zee.

	Versterken van de samenwerking en vergroten van de operationele interacties met alle partners op zee			
	2.1.5	Inzetten van EU-verbindingsfunctionarissen in regionale fusiecentra voor maritieme informatie in maritieme gebieden van belang, om de uitwisseling van informatie en de samenwerking tussen de EU en haar partners te vergemakkelijken en, in voorkomend geval, de haalbaarheid te evalueren van een rechtstreekse verbinding van deze fusiecentra met de relevante systemen voor maritieme bewaking van de EU	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO
	2.1.6	Bevorderen van het gebruik van platformen zoals IORIS en YARIS door de marinemiddelen van de lidstaten die worden ingezet bij CMP voor externe communicatie en bij oefeningen met kuststaten en partners.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, EDEO, EDA
	2.1.7	Opzetten van instrumenten voor civiele samenwerking tussen maritieme operaties van EU-lidstaten en EU-agentschappen.	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EDEO, EDA, EMSA, Europol, Satcen, Frontex
	Integreren van maritieme veiligheid in de betrekkingen met partnerlanden en regionale organisaties			
	2.1.8	Ontwikkelen van banden met partnerlanden en regionale organisaties door deel te nemen aan gezamenlijke projecten op het gebied van maritieme beveiliging en veiligheid, voor zover van toepassing.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO
	2.1.9	Ontwikkelen van de samenwerking op het gebied van kustwachttaken in het kader van bestaande of toekomstige werkregelingen en statusovereenkomsten met partnerlanden, onder meer ter versterking	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO, Frontex,

		van de maritieme bewaking.		EMSA, EFCA
2.2 Samenwerken met partners van buiten de EU om de maritieme bewaking te intensiveren	Samenwerken met partners van buiten de EU aan interoperabiliteitsoplossingen voor het delen van maritieme bewakingsinformatie			
	2.2.1	Verder ondersteunen van de regionale maritieme veiligheidsarchitectuur in het westelijke deel van de Indische Oceaan.	Op voortschrijdende basis	Commissie, EDEO
	2.2.2	Verbeteren van de informatie-uitwisseling met partnerlanden in het kader van Eurosur en via de activering van specifieke situatiebeelden (artikel 27 van de EBCG 2.0-verordening).	Uiterlijk eind 2024	Lidstaten, Commissie, EDEO, EDA, Frontex
	Versterken van de maritieme veiligheidsinfrastructuur en de samenwerking tussen instanties in zeebekkens en maritieme gebieden van strategisch belang			
	2.2.3	Ondersteunen van de maritieme capaciteitsopbouw en verbeteren van het maritiem omgevingsbewustzijn in de Indo-Pacifische regio via MASE, tot de voltooiing ervan in december 2023, en vervolgens via het regionale vervolprogramma ter bevordering van de maritieme veiligheid, dat in 2024 van start gaat, en het Crimario-project, waaronder het IORIS-platform.	Op voortschrijdende basis	Commissie, EDEO
	2.2.4	Versterken van de synergieën tussen het Ecofish- en het PSP-programma, Crimario en MASE tot de voltooiing daarvan, en vervolgens via het regionale vervolprogramma inzake maritieme veiligheid.		Commissie, EDEO
	2.2.5	Ondersteunen van de uitvoering van de Yaoundé-architectuur ter bevordering van de maritieme veiligheid in de Golf van Guinee via het GoGIN en het Yaris-platform, en in samenwerking met de betrokken partners.		Commissie, EDEO

2.3 Versterken van de samenwerking op bilateraal en multilateraal niveau	Versterken van de samenwerking op bilateraal en multilateraal niveau			
	2.3.1	Intensiveren van de samenwerking met de NAVO op het gebied van maritieme veiligheid binnen het overeengekomen kader van de gezamenlijke verklaringen en de gemeenschappelijke reeks voorstellen, onder meer via de gestructureerde dialoog tussen de EU en de NAVO over veerkracht, met volledige inachtneming van de beginselen van wederzijdse openheid en transparantie, wederkerigheid en inclusiviteit, evenals van de besluitvormingsautonomie van beide organisaties ⁸ .	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO, EDA
	2.3.2	Versterken van de samenwerking met de IMO en regionale zeeverdragen ter bestrijding van opzettelijke, onwettige handelingen tegen schepen en havenfaciliteiten wereldwijd.	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EMSA, Helcom, Ospar, Verdrag van Barcelona
2.3.3	Versterken van de samenwerking met UNODC bij het aanpakken van transnationale georganiseerde criminaliteit die op of via de zee plaatsvindt.	Vanaf 2024	Lidstaten, EDEO, Frontex	

Strategische doelstelling 3. Het voortouw nemen op het gebied van maritiem omgevingsbewustzijn

Doelstellingen	Acties	Tijdstip Indien van toepassing	Betrokken actoren
----------------	--------	--------------------------------------	----------------------

⁸ Zie voor de lijst van samenwerkingsgebieden de tekst van de derde gezamenlijke verklaring over samenwerking EU-NAVO van 10 januari 2023 (<https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2023/01/10/eu-nato-joint-declaration-10-january-2023/>)

3.1. Vergroten van het maritiem omgevingsbewustzijn van de EU	Zorgen voor een veilige en snelle informatie-uitwisseling tussen alle verwante sectoren en systemen in de EU en de EVA-landen			
	3.1.1	Lanceren van de operationele fase van CISE, waaronder de implementatie van het gerubriceerde CISE-netwerk.	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EMSA ⁹
	3.1.2	Aanmoedigen/stimuleren van bepaalde kustwacht- en militaire autoriteiten van de lidstaten om zich aan te sluiten bij de CISE-gemeenschap.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Commissie, EMSA
	3.1.3	Gebruikmaken van CISE voor het uitwisselen van maritieme bewakingsinformatie om de veerkracht te vergroten en kritieke maritieme infrastructuur te beschermen (bv. onderzeese kabels, pijpleidingen en offshore hernieuwbare locaties).	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EDA, Satcen, EMSA
	3.1.4	Overwegen CISE te gebruiken om informatie uit te wisselen in het kader van de samenwerking tussen instanties, in aanvulling op de reeds bestaande netwerken.	Op voortschrijdende basis, zodra CISE operationeel is.	Lidstaten, EFCA, EMSA en Frontex
	3.1.5	Ondersteunen van het opzetten van een programma inzake maritiem omgevingsbewustzijn voor defensie en tegelijkertijd zorgen voor synchronisatie met de betrokken civiele belanghebbenden.	Tegen 2024	Lidstaten, EDA
	Versterken van de informatie-uitwisseling tussen civiele en militaire maritieme autoriteiten			
	3.1.6	Versterken van Marsur en zorgen voor operationele informatie-uitwisseling tussen het Marsur-netwerk en CISE (met inbegrip van gerubriceerde en niet-gerubriceerde informatie).	Eind 2024	Commissie, EMSA, EDA, Satcen, Lidstaten

⁹ De operationele fase en het tijdschema van elke in dit actieplan opgenomen actie worden geactiveerd na goedkeuring door de raad van bestuur van het EMSA.

	3.1.7	Versterken van de communicatie en coördinatie tussen nationale maritieme operationele centra in de EU via het gebruik van CISE en Marsur, indien nodig op regionale basis, met het oog op een beter geïntegreerde maritieme bewaking in de zeebekkens rond de EU.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EDA, EDEO (EUMS), EMSA
	3.1.8	Versterken van de MSC-HoA ter verbetering van het maritieme omgevingsbewustzijn op voor scheepvaartverkeer cruciale gebieden.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, EDEO
	Verbeteren van de maritieme bewaking en informatie-uitwisseling, met gebruikmaking van in de ruimte gestationeerde vermogens, RPAS en andere opkomende technologieën, onder meer voor de bescherming van de buitengrenzen van de EU			
	3.1.9	Zorgen voor de uitwisseling van relevante informatie tussen in de ruimte gestationeerde vermogens en maritieme bewakings-instrumenten, waaronder CISE en Marsur.	Eind 2024	Lidstaten, Commissie, EMSA, EDA, ESA, Satcen
	3.1.10	Optimaal gebruikmaken van de bestaande en toekomstige vermogens en diensten van de EU-ruimteprogramma's, waaronder de aardobservatiecomponent (Copernicus, met inbegrip van de mariene dienst – CMEMS, en maritieme bewaking CMS), Galileo (en het dreigingsresponsmechanisme) en Egnos, alsmede IRIS ¹⁰ , onder meer ten behoeve van maritieme bewaking, monitoring van het mariene milieu en klimaatverandering.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO, EMSA, EFCA, Satcen
	3.1.11	Bevorderen van ruimte-O&I voor toepassingen van maritieme bewaking, onder meer door deelname van belangrijke spelers en de	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie,

¹⁰ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/welcome-iris2-infrastructure-resilience-interconnectivity-and-security-satellite-2022-11-17_en

		sector, samen met het Satellietcentrum van de EU en de strategische onderzoeksagenda van de veiligheidsdienst van Copernicus.		EMSA, Frontex, Satcen
	3.1.12	Verbeteren van de integratie van in de ruimte gestationeerde technologie met op afstand bestuurd luchtvaartuigsystemen, evenals radarstations, maritieme patrouillevliegtuigen en (bemande en onbemande) middelen op zee door gebruik te maken van innovatieve, cyberbestendige instrumenten.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, EMSA, Frontex, Satcen
	3.1.13	Intensiveren van de bewaking door kust- en offshore-patrouillevaartuigen en deze aanvullen met digitaal genetwerkte hoogwaardige marineplatforms, waaronder onbemande platforms, overeenkomstig de nationale voorschriften.	Proefproject moet tegen 2025 worden uitgevoerd	Lidstaten, Commissie, EDEO, EDA, Frontex
	3.1.14	Systematisch gebruikmaken van innovatieve oplossingen (technologie en kennis) die voortvloeien uit O&I van de EU op het gebied van civiele veiligheid met betrekking tot maritieme veiligheid, gefinancierd in het kader van de oproepen tot het indienen van voorstellen voor grens- en externe veiligheid in het kader van Horizon 2020, alsmede relevante oproepen in het kader van Horizon Europa.	Vanaf 2023	Lidstaten
	3.1.15	Overwegen om stationaire radar-, optische satelliet- en hyperspectrale apparatuur in te zetten op strategische locaties, teneinde bedreigingen van de maritieme veiligheid beter op te sporen en in kaart te brengen.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, EMSA, Frontex
	3.1.16	Door de uitwisseling van beste praktijken bijdragen tot de versterking van het maritiem omgevingsbewustzijn en de EU- en internationale samenwerking in het kader van het Europees forum voor kustwachttaken en het Mediterrane Forum voor kustwachtfuncties.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO, Commissie, EFCA, EMSA, Frontex

	Ontwikkelen van vermogens voor maritieme bewaking			
	3.1.17	Overwegen om het ontwerp van apparatuur en systemen te ontwikkelen, zoals een kleine satellietmissie die moet worden geïmplementeerd in het kader van een constellatie, kustradarnetwerken, onbemande gedeeltelijk bevestigde platforms op zee.	Vanaf 2023	Commissie, lidstaten
3.2 Samenwerken met relevante partners van buiten de EU op het gebied van interoperabiliteitsoplossingen voor het delen van maritieme bewakingsinformatie	Samenwerken met relevante partners van buiten de EU op het gebied van interoperabiliteitsoplossingen voor het delen van maritieme bewakingsinformatie			
	3.2.1	Ondersteunen van de maritieme capaciteitsopbouw en vergroten van het maritiem omgevingsbewustzijn in de Indo-Pacifische regio via MASE, tot de voltooiing ervan in december 2023, en vervolgens via het regionale vervolprogramma inzake maritieme veiligheid, dat in 2024 van start gaat, en het Crimario-project, waaronder het IORIS-platform.	Op voortschrijdende basis	Commissie, EDEO
	3.2.2	Ondersteunen van de uitvoering van de Yaoundé-architectuur ter bevordering van de maritieme veiligheid in de Golf van Guinee via het GoGIN, met name het YARIS-platform.	Lopend	Commissie, EDEO
	3.2.3	Ondersteunen van gelijkgestemde niet-EU-partners met satellietbeelden en -analyses van EU-agentschappen in het kader van specifieke projecten, onder meer met betrekking tot IOO-visserijactiviteiten.	Lopend	Commissie, EDEO, EFCA, Satcen

Strategische doelstelling 4. Beheren van risico's en dreigingen

Doelstellingen	Acties	Tijdstip Indien van toepassing	Betrokken actoren
----------------	--------	--------------------------------------	----------------------

4.1 Verder ontwikkelen van bewustzijn en paraatheid om bedreigingen in verband met klimaatverandering en milieuaantasting aan te pakken	4.1.1	Versterken van de coördinatie- en interventiecapaciteit bij incidenten en rampen op zee, met de nodige aandacht voor de systemen van het EMSA en voor het Uniemechanisme voor civiele bescherming, en door het versterken en/of ontwikkelen van een geïntegreerde aanpak en snelle reactie om maritieme incidenten te beheren.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, Commissie, EDEO, EDA, EMSA
	4.1.2	Vergroten van de kennis over de gevolgen van klimaatverandering, zeespiegelstijging, stormvloed en milieuaantasting voor de maritieme veiligheid en aanpakken van daarmee samenhangende risico's en bedreigingen.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023.	Commissie, EDEO, Lidstaten, EDA, Satcen
	4.1.3	Versterken van het maritiem omgevingsbewustzijn, vroegtijdige waarschuwing en strategische prognoses met betrekking tot de gevolgen van klimaatverandering en milieuaantasting voor de maritieme veiligheid, onder meer door het verzamelen en uitwisselen van oceanobservatiegegevens te vergemakkelijken, een en ander na een risicobeoordeling.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023.	Commissie, EDEO, Lidstaten, EDA, Frontex, Satcen
	4.1.4	Uitbreiden van de opleidingen en oefeningen van de bevoegde autoriteiten met het oog op de voorbereiding en reactie op de gevolgen van klimaatverandering en milieuaantasting voor de maritieme veiligheid.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EDEO
	4.1.5	Bijdragen aan de ontwikkeling van de Europese digitale tweeling van de oceaan (Digital Twin of the Ocean (DTO)) met het oog op maritieme veiligheid, om de onderlinge gevolgen van maritieme veiligheid en van een veranderend milieu en klimaat aan te pakken.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2024	Lidstaten, Commissie
	4.1.6	Overwegen om activiteiten tussen schepen aan te pakken die een hybride aanval kunnen vormen.	Op voortschrijdende	Commissie, lidstaten,

			basis, vanaf 2023	EDEO
4.2 Vergroten van de veerkracht en de bescherming van kritieke maritieme infrastructuur (bv. gaspijpleidingen, onderzeese kabels, havens, offshore-energiefaciliteiten, lng-terminals en drijvende opslag- en hervergassingsinstallaties)	Vergroten van de veerkracht en de bescherming van kritieke maritieme infrastructuur, rekening houdend met specifieke regionale kenmerken en dreigingsniveaus.			
	4.2.1	Bevorderen van regionale projecten in alle zeebekkens rond de EU ter vergroting van de veerkracht en de bescherming van kritieke maritieme infrastructuur, teneinde de continuïteit, de beschikbaarheid en de betrouwbaarheid van processen zoals energiedistributie en internet- en gegevensverkeer veilig te stellen.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO
	4.2.2	Opstellen van een risicobeoordeling en noodplannen/rampenherstelplannen (op EU-niveau/nationaal niveau) voor kritieke maritieme infrastructuur, waarbij alle belanghebbenden — ook uit de particuliere sector — worden betrokken, onverminderd de richtlijn betreffende de veerkracht van kritieke entiteiten (bv. over de risicobeoordeling van kritieke entiteiten in de vervoerssector en de subsector vervoer over water).	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO, EUMS, EDA, EMSA
	4.2.3	Uitvoeren van stresstests voor maritieme infrastructuur op basis van aanbeveling van de Raad nr. 15623/22, in voorkomend geval aan de hand van de in het kader van het Infrastress-project ontwikkelde normen voor stresstestmethoden voor kritieke infrastructuur.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie
	4.2.4	Uitvoeren van regelmatige, grootschalige, levensechte maritieme oefeningen op EU-niveau, onder meer gericht op havenbescherming,	Op voortschrijdende	Lidstaten, Commissie,

		het aanpakken van cyber- en hybride dreigingen, waarbij in voorkomend geval ook het Uniemechanisme voor civiele bescherming wordt betrokken.	basis, vanaf 2023	EDEO, ECGFF, EDA, Frontex, Enisa
	4.2.5	Intensiveren van de samenwerking tussen de lidstaten, met de steun van de bevoegde EU-agentschappen, om een regionaal bewakingsplan voor onderwater- en offshore-infrastructuur te ontwikkelen, met als doel vijandelijke acties tegen dergelijke infrastructuur te ontmoedigen. Intensiveren van de samenwerking bij de beoordeling van incidenten; van de samenwerking tussen civiele en militaire autoriteiten en bij het delen van middelen en het uitwisselen van informatie voor de bescherming van onderwater- en offshore-infrastructuur. Intensiveren van de samenwerking op dit gebied met gelijkgestemde derde landen en belangrijke partners zoals de NAVO via de gestructureerde dialoog tussen de EU en de NAVO over veerkracht.	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EDA, EMSA
	4.2.6	Ontwikkelen en, in voorkomend geval, inzetten van gespecialiseerde vaartuigen en andere middelen (RPAS, satellietbeelden) voor patrouilles en bescherming van kritieke maritieme infrastructuur, waaronder multifunctionele onderzoeksvaartuigen.	Inzetten van bestaande middelen tegen eind 2023. Ontwikkelen van verdere middelen tegen 2025.	Lidstaten, EDA, Satcen
	4.2.7	Uitvoeren van verder onderzoek naar de bescherming van kritieke	Tegen 2025	Lidstaten, EDA

		maritieme infrastructuur, ook ter ondersteuning van de desbetreffende CARD-aanbevelingen.		
	4.2.8	Versterken van de bevoegdheden van de nationale autoriteiten op het gebied van de beveiliging van schepen en havens, overeenkomstig Solas, de ISPS-code, Verordening (EG) nr. 725/2004 ¹¹ en Richtlijn 2005/65/EG ¹² .	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, EMSA
	4.2.9	Verbeteren van de mechanismen om informatie uit te wisselen met gelijkgestemde partnerlanden, in voorkomend geval ter verbetering van de informatie-uitwisseling over en de bewaking van kritieke maritieme infrastructuur.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO
4.3 Verbeteren van de cyberbeveiliging	Beoordelen van cyberrisico's en vaststellen van geschikte beveiligingsmaatregelen			
	4.3.1	Toepassen van relevante richtsnoeren op de maritieme sector, met name op havens in het kader van de NIS 2-richtlijn.	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie
	4.3.2	Verder ontwikkelen van gezamenlijke capaciteit op het gebied van cyberbewaking voor maritieme instanties/kustwachtautoriteiten. Ontwikkelen van het vermogen van de maritieme sector om cyberdreigingen het hoofd te bieden door het stimuleren van de uitwisseling van beste praktijken en de ontwikkeling van richtsnoeren tussen maritieme actoren, alsmede door het verder aanpakken van cyberkwesties op het gebied van beveiliging en veiligheid op het niveau van de Internationale Maritieme Organisatie (IMO).	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EMSA, Enisa
	4.3.3	Ontwikkelen van de samenwerking inzake cyberbeveiliging op maritiem gebied met gelijkgestemde niet-EU-landen, op bilateraal of	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie,

¹¹ Verordening (EG) nr. 725/2004.

¹² Richtlijn 2005/65/EG.

		multilateraal niveau, onder meer met als doel de digitale maritieme infrastructuur beter te beschermen.		Enisa
	4.3.4	Verbeteren van de veerkracht van maritieme instanties door het organiseren van regelmatige opleidingssessies over het beheer van cybercrises en ontwikkelen van een cultuur van gezamenlijke respons op incidenten.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2024.	Lidstaten, Commissie, Enisa, EMSA, Frontex
	4.3.5	Verbeteren van de kennis over cyberbeveiliging en verder ontwikkelen van een volledige inventarisatie van de verantwoordelijkheden voor cyberbeveiliging in de scheepvaart.	Vanaf 2024	Lidstaten, Commissie, EMSA, Enisa
4.4 Versterken van de veerkracht van de EU en verbeteren van de respons op inmenging en manipulatie van informatie en op andere hybride dreigingen op het gebied van maritieme veiligheid	Aanpakken van buitenlandse en binnenlandse inmenging en manipulatie van informatie en andere hybride dreigingen op maritiem gebied			
	4.4.1	Uitvoeren van maritieme tegenverhalen, onder meer door de operationele autoriteiten (operationeel commandanten) de delegatie van bevoegdheden te geven die nodig is om desinformatie aan te pakken en tegenacties uit te voeren.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO en marineoperaties van de EU
	4.4.2	Bevorderen van de EU-samenwerking op het gebied van kustwachttaken, onder meer bij het aanpakken van hybride dreigingen op maritiem gebied.	Op voortschrijdende basis, vanaf 2023.	Lidstaten, Commissie, EMSA, Frontex

4.5 Beoordelen van de mogelijke gevolgen voor de veiligheid van buitenlandse directe investeringen in maritieme infrastructuur	4.5.1	Beoordelen van investeringen in maritieme infrastructuur door entiteiten van buiten de EU in het kader van het EU-samenwerkingsmechanisme op basis van Verordening (EU) 2019/452 ¹³ .	Lopend	Lidstaten, Commissie
4.6 Ontwikkelen van een alomvattende respons op UXO in de zeebekkens rond de EU	4.6.1	Opstellen van een algemeen plan voor de zeebekkens rond de EU, voortbouwend op UXO-gerelateerde proefactiviteiten in de Oostzee, om het type, de locatie en de hoeveelheid UXO afkomstig van militaire activiteiten in kaart te brengen, als onderdeel van het streven naar minimalisering van de milieueffecten ervan, waarborging van de veiligheid van de scheepvaartroutes en facilitering van de ontwikkeling van maritieme economische activiteiten. Tegelijkertijd in kaart brengen van de bestaande en noodzakelijke EU-vermogens en van de geschikte financieringsmechanismen om UXO in de zeebekkens rond de EU te ruimen.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie
4.7 Intensiveren van de maatregelen ter voorbereiding op terreurdaden, onwettige handelingen en maritieme criminaliteit, bedreigingen van de vrijheid van scheepvaart en hybride dreigingen	4.7.1	Uitvoeren van voldoende inspecties op het gebied van maritieme veiligheid en ervoor zorgen dat schepen, havens en havenfaciliteiten in de EU naar behoren worden beveiligd en beschermd, overeenkomstig de toepasselijke internationale en EU-wetgeving.	Lopend op jaarbasis	Lidstaten, Commissie, EMSA
	4.7.2	Versterken van de capaciteit om illegale activiteiten op zee, waaronder piraterij, te voorkomen, op te sporen en te bestrijden in het kader van CMP en door middel van samenwerking met gelijkgestemde en strategische partners.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, EDEO
	4.7.3	Afronden van de risicobeoordeling van de Commissie inzake het	Lopend	Commissie

¹³ Verordening (EU) 2019/452.

		verbeteren van de beveiliging van passagiersschepen, om oplossingen te vinden voor gemeenschappelijke risico's en bedreigingen van de veiligheid van passagiersschepen in de EU.		
	4.7.4	Uitvoeren van een studie voor het in kaart brengen van alle relevante onderzeese infrastructuur, gerelateerde capaciteit en redundancies, kwetsbaarheden, bedreigingen en risico's voor de beschikbaarheid van diensten, de gevolgen van de uitval van onderzeese kabels voor de lidstaten en de Unie als geheel, alsmede risicobeperking en reparatiecapaciteit, en zo nodig aanbevelingen doen om te zorgen voor een grotere veerkracht/redundantie.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie
4.8 Versterken van de capaciteit om bij te dragen aan de strijd tegen georganiseerde en ernstige internationale bedreigingen en illegale activiteiten, met het oog op een grotere interne veiligheid van de EU	4.8.1	Verbeteren en vergroten van de capaciteit van de lidstaten om, met de steun van de betrokken instanties, illegale handel via zeevervoer of op zee (zoals milieumisdrijven, wapen- en drugshandel, smokkel van migranten en mensenhandel, IOO-visserij enz.) te voorkomen, op te sporen en te bestrijden, met name door het ontwikkelen van acties in het kader van Empact.	Vanaf 2023	Lidstaten, EFCA, EMSA, Frontex, Commissie, Europol
	4.8.2	Onderzoeken of de door zeevervoerondernemers verstrekte passagiersgegevens verder kunnen worden gebruikt, rekening houdend met de bestaande internationale, EU- en nationale voorschriften, om de veiligheid aan de buitengrenzen en binnen de EU te verbeteren.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, Frontex, Europol
4.9 Beperken van de veiligheidsrisico's die verband houden met het	4.9.1	Beoordelen van risico's op basis van de aard van de gedeelde gegevens en in kaart brengen van de middelen en procedures die nodig zijn om deze risico's te beheren.	Vanaf 2023	Satcen, EDEO, Commissie, lidstaten

delen van maritieme gegevens met derde landen				
---	--	--	--	--

Strategische doelstelling 5. Versterken van vermogens

Doelstellingen	Acties		Tijdstip Indien van toepassing	Betrokken actoren
5.1 Versterken van de oppervlaktescapaciteit	Versterken van de toekomstige oppervlaktescapaciteit en aanpakken van de tekorten aan strategische hulpmiddelen			
	5.1.1	Verder werken aan het CARD-aandachtsgebied met betrekking tot Europese patrouille-oppervlakteschepen.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDA
	5.1.2	Ontwikkelen van gemeenschappelijke eisen inzake troepenbescherming voor de zeemachten van de lidstaten, teneinde onnodige overlapping te voorkomen.	Tegen 2025	Lidstaten, EDEO (EUMS), EDA
	5.1.3	Initiëren van activiteiten om de efficiëntie van aandrijf-, energieproductie-, opslag- en beheersystemen en logistiek te verhogen door het toepassen van nieuwe technologieën.		
	5.1.4	Ondersteunen van maritieme militaire mobiliteit door het goedkeuren van een technische regeling voor grensoverschrijdende vergunningsregelingen voor verplaatsingen op maritiem gebied.		
	5.1.5	Ontwikkelen van gemeenschappelijke eisen en specificaties voor toekomstige onbemande systemen, zodat de systemen interoperabel zijn.		
	5.1.6	Op verzoek van de lidstaten steun verlenen aan PESCO-projecten, waaronder het Europees patrouillekorvet.		

	5.1.7	Bevorderen van feitelijke vermogensontwikkeling en het verkrijgen van een eerste schip van de scheepsklasse Europees patrouillekorvet	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie
	5.1.8	Bevorderen van feitelijke vermogensontwikkeling van een middelgroot semi-autonoom oppervlaktevaartuig met een modulaire nuttige lading	Tegen 2024	Lidstaten, Commissie
	5.1.9	Bevorderen van de ontwikkeling van toekomstige marinevermogens, d.w.z. een functioneel intelligent systeem bestaande uit systemen voor toekomstige marineplatforms	Tegen 2025	Lidstaten, Commissie
	5.1.10	Bevorderen van feitelijke vermogensontwikkeling voor marinebewaking in een samenwerkingsverband	Tegen 2026	Lidstaten, Commissie
5.2 Versterken van het onderwatervermogen	Verbeteren van het onderwatervermogen van de EU, met inbegrip van zeemijnenbestrijding			
	5.2.1	Ontwikkelen van een EU-operatieconcept voor mijnenbestrijding ter ondersteuning van het besluitvormingsproces voor de veilige navigatie en exploitatie van zeeschepen en onbemande systemen, waaronder het benutten van de mogelijkheden van de ontwikkelings- en onderzoeksacties van het Europees Defensiefonds.	Tegen 2025	Lidstaten, Commissie, EDA
	5.2.2	Voortzetten van de ontwikkeling van gerichte PESCO-projecten (ATT, Divepack, EUNDDC en MAS MCM) en gebruikmaken van steun voor onderzoek en ontwikkeling in samenwerkings- en gezamenlijk verband uit het Europees Defensiefonds en projecten in het voorloperprogramma daarvan, het industrieel ontwikkelingsprogramma voor de Europese defensie (EDIDP).		
	5.2.3	Verbeteren van de onderzeebootbestrijding, waaronder de opsporingstechnologie en -procedures.	Tegen 2025	Lidstaten, EDA

	5.2.4	Bevorderen van de ontwikkeling van technologieën met betrekking tot bemane en onbemande teamvorming ("teaming") en zwermvorming ("swarming") onder water en onderwaterobservatie, -detectie, -acquisitie en -communicatie.	Vanaf 2023	Commissie, lidstaten
	5.2.5	Bevorderen van de technologische ontwikkelingen en oplossingen voor een eerste fase van het "stand-off"-concept van mijnenbestrijding.	Tegen 2024	Commissie, lidstaten
	5.2.6	Bevorderen van de ontwikkeling van capaciteit voor het beveiligen van kritieke zeebodeminfrastructuur en van capaciteit voor het bestrijden van onderwaterzwermen, bestaande uit heterogene onbemande onderwatervoertuigen.	Vanaf 2023	Commissie, lidstaten
	5.2.7	Bevorderen van feitelijke vermogensontwikkeling van een zware, multifunctionele vliegende mijnenveger (drone).	Vanaf 2023	Commissie, lidstaten
5.3 Ondersteunen van de zeemachten en kustwachten van de EU-lidstaten bij het ontwikkelen van kritieke technologie en industriële capaciteit	Identificeren van technologieën en onderzoeksactiviteiten naar aanleiding van capaciteitsbehoeften, mede rekening houdend met de overkoepelende strategische agenda van het EDA			
	5.3.1	Bevorderen van onderzoek naar innovatieve oplossingen voor energieopwekking, -opslag, -beheer en -distributie die nodig zijn om te voldoen aan de hoge energievraag van nieuwe systemen.	Tegen 2025	Lidstaten, Commissie, EDA
	5.3.2	Vergroten van de autonome coördinatie van bemane en onbemande teamvorming, waaronder zwermtechnologie.		
	5.3.3	Zorgen voor bewaking en bescherming van snelle, veerkrachtige en robuuste onderwatercommunicatienetwerken, in voorkomend geval met betrokkenheid van de sector en derde landen.		
	5.3.4	Verrichten van onderzoek naar en integreren van disruptieve		

		technologieën, waaronder artificiële intelligentie, big data-technologie en kwantumtechnologie.		
	5.3.5	Verrichten van onderzoek naar en ontwikkelen van gemeenschappelijke digitale scheepsarchitectuur en -infrastructuur.		
	5.3.6	Uitbreiden van scheepsautomatisering door het inzetten van veerkrachtige geautomatiseerde platforms en systemen met minder bemanning en beslissingsondersteunende systemen.		
Bepalen en gezamenlijk aanpakken van kritieke afhankelijkheden die van invloed zijn op de technologische en industriële defensiebasis van de EU (EDTIB)				
	5.3.7	Verhogen van het bewustzijn en bevorderen van een gemeenschappelijk inzicht bij de lidstaten, de EU-instellingen en de defensiesector wat betreft bestaande tekorten en lacunes op industrieel en technologisch gebied, alsmede over lacunes in vaardigheden die de vrijheid van handelen van de EU zouden kunnen ondermijnen, door het uitvoeren van werkzaamheden in verband met essentiële strategische activiteiten.	Lopend	Lidstaten, EDA
	5.3.8	Bevorderen van samenwerking tussen de lidstaten door het ontwikkelen van door het Europees Defensiefonds gefinancierde projecten en bevorderen van gezamenlijke aankopen van marinevermogens, onder meer via en met de ondersteuning van EU-defensie-initiatieven.	Lopend	Lidstaten, Commissie, EDA
Afstemmen van de activiteiten van de marine en de kustwachten op de doelstellingen van de Europese Green Deal.				
	5.3.9	Beoordelen van de mogelijkheid van co-existentie tussen offshoreprojecten voor hernieuwbare energie en defensieactiviteiten door te analyseren of offshoreprojecten voor hernieuwbare energie of andere duurzame toepassingen kunnen worden uitgevoerd in	Tegen 2025	Lidstaten, Commissie, EDEO, EDA

		maritieme gebieden die zijn voorbehouden aan of worden gebruikt voor militaire activiteiten.		
	5.3.10	Ontwikkelen van hernieuwbare technologie (hernieuwbare brandstoffen, retrofitmotoren, elektrificatie enz.) die geschikt zijn voor militair gebruik in het maritieme domein.		

Strategische doelstelling 6. Onderwijs en opleiding

Doelstellingen	Acties		Tijdstip Indien van toepassing	Betrokken actoren
6.1 Delen van onderwijs, opleiding en vaardigheden tussen sectoren, lidstaten en partnerlanden	6.1.1	Voortbouwen op de werkzaamheden van de agentschappen (EFCA, EMSA, Frontex) voor de ontwikkeling van capaciteit en gespecialiseerde opleidingen in het kader van de tripartiete werkregeling voor het organiseren van sectoroverschrijdende opleidingen inzake maritieme veiligheid op het gebied van wetshandhaving, strijdkrachten, grenscontrole, kustwacht, cyberbeveiliging, bescherming van kritieke maritieme infrastructuur enz.	Vanaf 2023	Lidstaten, EFCA, EMSA, Frontex, ECGFF
	6.1.2	Bevorderen van de deelname van vrouwen aan onderwijs en opleiding op het gebied van maritieme veiligheid.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO
	6.1.3	Bevorderen van samenwerking en opleiding, mede in het kader van het ECGFF, met de lidstaten en door de NAVO geaccrediteerde centra, kenniscentra enz., met volledige inachtneming van de beginselen van wederzijdse openheid en transparantie, wederkerigheid en inclusiviteit, evenals van de besluitvormingsautonomie van beide organisaties.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO, EFCA, EMSA, Frontex

	6.1.4	Overwegen om een militair internationaal marinesemester te ontwikkelen in het kader van het "Europees uitwisselingsstelsel voor jonge officieren" (Emilyo – militair Erasmus-programma ¹⁴).	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO (EVDA)
	6.1.5	Uitvoeren van gezamenlijke oefeningen met partners van buiten de EU ter verbetering van de interoperabiliteit.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EDEO
6.2 Voortbouwen op het werk van agentschappen en fora	6.2.1	Voortzetten van de ad-hocdeelname aan de oefening Coastex op basis van de planning van de lidstaten, verbeteren en diversifiëren van Coastex en regelmatig uitvoeren van relevante activiteiten in de zeebekkens rond de EU.	Lopend	Lidstaten, EFCA, EMSA, Frontex, ECGFF
	6.2.2	Verrichten van activiteiten voor capaciteitsopbouw tijdens de uitvoering van het MMO in geselecteerde zeebekkens rond de EU, op verzoek van de lidstaten en voortbouwend op het werk van EMSA, EFCA en Frontex.	Lopend	Lidstaten, EBVC, EMSA, Frontex
	6.2.3	Delen van de lessen die zijn getrokken uit de toepassing van het sectoraal kwalificatiekader voor kustwachten en zorgen voor richtsnoeren, bijstand en ondersteuning bij de toepassing van goede praktijken, ook op het gebied van cyberbeveiliging.	Op voortschrijdende basis	Lidstaten, EBVC, EMSA, Frontex
6.3. Versterken van vaardigheden en leerplannen op het gebied van cyber- en hybride beveiliging in het maritieme	6.3.1	Gebruikmaken van de kennis en opleiding die worden verstrekt door het Hybrid CoE in Helsinki, met inbegrip van het onderdeel maritieme veiligheid, ook op basis van de handleiding maritieme hybride dreigingen van Hybrid CoE ¹⁵ .	Lopend	Lidstaten, Commissie, EDEO, Hybrid CoE
	6.3.2	Versterken van vaardigheden op het gebied van cyber-, hybride en	Vanaf 2023	Lidstaten,

¹⁴ <http://www.emilyo.eu/>; Emilyo is niet gekoppeld aan het Erasmus+-programma.

¹⁵ De handleiding van het Hybrid CoE vormt de basis voor desbetreffende opleidingsevenementen voor deelnemende landen, EU- en NAVO-actoren en beleidsmakers.

domein		ruimtegerelateerde beveiliging door steun te verlenen aan gerichte opleidingscursussen over cyber- en digitale vaardigheden in het maritieme domein.		Commissie, EMSA
	6.3.3	Verbeteren van vaardigheden op het gebied van cyber- en hybride beveiliging door middel van gerichte curricula die moeten worden ontwikkeld door de bevoegde instellingen en/of autoriteiten van de lidstaten, indachtig het feit dat het EMSA van de lidstaten en de Europese Commissie de opdracht heeft gekregen om voor 2023 een cursus maritieme cyberbeveiliging te ontwikkelen.	Vanaf 2023	Lidstaten, Commissie, EMSA
6.4 Capaciteitsopbouw	6.4.1	Organiseren van gerichte opleidingsprogramma's, mede in het kader van het ECGFF, die openstaan voor niet-EU-partners en betrokken belanghebbenden, waaronder in voorkomend geval de particuliere sector, om bestaande en opkomende bedreigingen voor de maritieme veiligheid aan te pakken.	Lopend	Lidstaten, Commissie, EDEO, EMSA, Frontex, EFCA, ECGFF
	6.4.2	Bevorderen van onderwijs- en opleidingsactiviteiten in partnerlanden om vrouwen aan te trekken naar de betrokken sectoren, met inbegrip van kustwachttaken, waarbij ook de bevoegde EU-agentschappen en belanghebbenden, waaronder in voorkomend geval de particuliere sector, worden betrokken.	Lopend	Lidstaten, Commissie, EDEO, EMSA, Frontex, ECGFF
	6.4.3	Verder ontwikkelen van het militaire internationale marinesemester, waaronder een uitwisselingsprogramma voor jonge officieren.	Vanaf 2023	Lidstaten, EDEO
	6.4.4	Uitvoeren van civiel-militaire oefeningen op basis van scenario's met gedeelde jurisdictie of gedeeld gebruik van vermogens.	Vanaf 2023	

LIJST VAN AFKORTINGEN

A

Asean: Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten

ATT: anti-torpedo-torpedo (PESCO-project)

B

C

CARD: gecoördineerde jaarlijkse evaluatie inzake defensie

CIS: kritieke infrastructuur

CISE: gemeenschappelijke gegevensuitwisselingsstructuur

COM: diensten van de Europese Commissie

Copernicus: programma van de Europese Unie voor aardobservatie en -monitoring

Crimario: kritieke zeeroutes in de Indische Oceaan

GVDB: gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid

D

DTO: digitale tweeling van de oceaan

E

EGKW: Europese grens- en kustwacht

Frontex: Europees Grens- en kustwachtagentschap

ECGFA: Europese Academie voor kustwachttaken

ECGFF: Europees Forum voor kustwachttaken

EDA: Europees Defensieagentschap

Edirpa: wet ter versterking van de Europese defensie-industrie door middel van gemeenschappelijke aanbestedingen

EDTIB: Europese industriële en technologische defensiebasis
EDEO: Europese Dienst voor extern optreden
EBVC: Europees Bureau voor visserijcontrole
Egnos: Europees overlaysysteem voor geostationaire navigatie
Empact: Europees multidisciplinair platform tegen criminaliteitsdreiging
EMSA: Europees Agentschap voor maritieme veiligheid
Enisa: Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging
EU: Europese Unie
EUBAM Libië: missie van de Europese Unie voor bijstandsverlening inzake geïntegreerd grensbeheer in Libië
EUMS: Militaire Staf van de Europese Unie
EUSMV: strategie van de Europese Unie voor maritieme veiligheid
EUNAVFOR: door de Europese Unie geleide zeemacht
Europol: Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving
Eurosur: Europees grensbewakingsstelsel

G

Galileo: Europees satellietnavigatiesysteem

H

Hybrid CoE: Europees kenniscentrum voor de bestrijding van hybride dreigingen, Helsinki
Helcom: Helsinki-commissie - Commissie ter bescherming van het mariene milieu van het Oostzeegebied

I

IMO: Internationale Maritieme Organisatie
Interpol: Internationale Organisatie van Criminele Politie

IORA: Associatie van landen gelegen aan de Indische Oceaan

ISPS-Code: internationale code voor de beveiliging van schepen en havenfaciliteiten

IOO-visserij: illegale, ongemelde en ongereguleerde visserij

K

M

MAOC-N: Maritiem Analyse- en Operatiecentrum op het gebied van verdovende middelen

Marsur: netwerk voor maritieme bewaking

MASE: programma ter bevordering van de regionale maritieme veiligheid

MAS MCM: maritieme (semi)autonome systemen voor mijnenbestrijding

MDA: maritiem omgevingsbewustzijn

MedCGFF: Mediterraan Forum voor kustwachtfuncties

LS: lidstaten

MSCO: Cursus maritiem personeel

N

NAVO: Noord-Atlantische Verdragsorganisatie

NIS 2-richtlijn: richtlijn houdende maatregelen voor een hoog gemeenschappelijk niveau van beveiliging van netwerk- en informatiesystemen in de

Unie

NWIO: noordwestelijk deel van de Indische Oceaan

O

Ospar: Ospar-commissie

OSRA: overkoepelende strategische onderzoeksagenda

P

Passmar-project: Het programma ter ondersteuning van de strategie voor maritieme veiligheid en beveiliging in Centraal-Afrika

PESCO: permanente gestructureerde samenwerking

PNT: plaatsbepaling, navigatie en tijdsbepaling

PSP: programma voor havenbeveiliging en veiligheid van de scheepvaart

R

ROVB's: regionale organisaties voor visserijbeheer

RPAS: systeem van op afstand bestuurde luchtvaartuigen

O&I: onderzoek en innovatie

S

SAR: opsporings- en reddingsactiviteiten

Satcen: Satellietcentrum van de Europese Unie

SHADE: Shared Awareness and Deconfliction (gedeeld bewustzijn en deconflictering)

Solas: Internationaal Verdrag voor de beveiliging van mensenlevens op zee

Swaims-project: ondersteuning van geïntegreerde maritieme veiligheid in West-Afrika

U

UCPM: Uniemechanisme voor civiele bescherming

UMZ: Unie voor het Middellandse Zeegebied

VN: Verenigde Naties

Unclos: Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee

UNFSA: VN-visbestandenovereenkomst

UNODC: VN-Bureau voor drugs- en misdaadbestrijding

UXO: niet-geëxplodeerde oorlogsmunitie

W

WeCAPS: versterking van de beveiliging en veiligheid van havens in West- en Centraal-Afrika